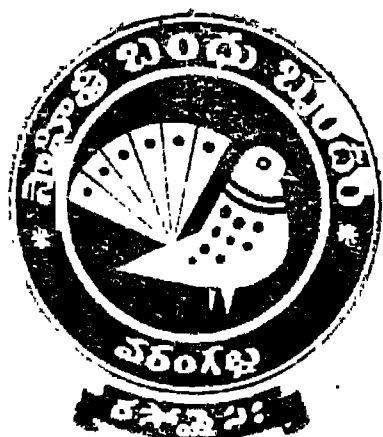

సాగర సందీతం

పేర్వారం జగన్నాథం

సా హితీ బంధు బృందం

(రిజిస్టర్డ్ నెం. 20/1981)

హనుమకొండ

వరంగల్లు

ప్రచురణ సంఖ్య : 14

Dec
6682

ప్రథమ ముద్రణ : ఆగస్టు 1960.

ద్వితీయ ముద్రణ : ఆగస్టు 1981.

ప్రతులు : 1000

నర్వస్వామ్యములు : చచయితవి.

వెల : రూ. 8-00

594.0131
JAGI

ప్రచురకు :

పేర్వారం అమృతాబాయి

1/705/5-1-C

మిథిలానగర్

హనుమకొండ. (పోస్టు)

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు

బొగ్గంకుంట-చిలకెరోడ్డు

హైదరాబాదు.

ముద్రణ :

లక్ష్మీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, చౌరస్తా-హన్మకొండ.

ॐ ० ॥ ० ॥

ॐ ० ॥ ० ॥
ॐ ० ॥ ० ॥

ॐ ० ॥ ० ॥ ० ॥

ॐ ० ॥ ० ॥

ॐ ० ॥ ० ॥

అమ్మా !

నీవప్పుడు మృత్యువుతో పోరాడుతున్న సమయం. నాకప్పుడు ఆరేళ్లుంటాయేమో ! ఒకనాటి రాత్రి - కారుచీకట్ల వర్షం మన ఇంటిపై కురుస్తున్నప్పుడు-అటు మరణ శయ్యపై నీవు-ఇటు ఆముదందీపపు త్రినీడలో కూర్చుండి నేను-మంచు ముద్దలాంటి వెలుగులో వున్నకంపట్టి “తల్లిని మించిన దైవం లేదు” అని చదువుతుంటే - నీ గుండెలో ఒర్దిదలైన అగ్నిపర్వతాలనూ పొంగిన విద్యుల్ కాసారాల కల్లోలాలనూ అణచుకుంటూ-ఆపుకుంటూ “నాన్నా నా ముందు చదువకు నీ భవిష్యత్తును చూడడానికి నేను నోచుకోలేదు” అంటూ దీనంగా పగిలిన, కంఠంతో పలికిన నాటి నీ వేదనకు- నా ఈ “సాగర సంగీతం”

ని వే ద న

—పేర్వారం జగన్నాథం

మీతో ఒక మాట

శ్రీ పేర్వారం జగన్నాథం గారి “సాగర సంగీతం” కావ్యాన్ని పునర్ముద్రించే అవకాశం మాకు లభించినందుకు ఎంతో సంతసిస్తున్నాం. ఈ సందర్భంలో వారికి మా కృతజ్ఞతలందజేస్తున్నాం. దీన్ని హైదరాబాదులోని “నవ్యసాహితీ సమితి” ఆగష్టు 1960లో మొదటిసారిగా ముద్రించింది. ఆనాడు దీని ఆవిష్కరణ సభ ది. 5-9-1960 నాడు శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషానిలయం-హైదరాబాదులో ఏర్పాటు చేయబడింది. సాహిత్య భిష్మాచార్యులు కీ. శే. శ్రీ తాపీధర్మారావుగారు అధ్యక్షత వహించి సభకు అందం పెంచినారు. కళాప్రపూర్ణ, ఆస్థానకవి డా॥ దాశరథిగారు కావ్యాన్ని ఆవిష్కరించి కవితా కళా రహస్యాలను పంచిపెట్టినారు. ఆచార్య శ్రీ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు కావ్య సమీక్షచేసి కవిని ఆశీర్వదించినారు. అది జరిగి ఇప్పటికి రెండు దశాబ్దాలు గడిచిపోయినాయి. ప్రథమ ముద్రణ జరిగిన కొద్దికాలానికే ప్రతులు చెల్లిపోయినాయి. అందువల్ల ఈ ద్వితీయ ముద్రణ అవసరమైంది. ఆలస్యంగా నైనా దీన్ని చేపట్టడం సాహిత్యోపాసకులకు సంతోషకారణమవుతుందని విశ్వసిస్తున్నాం.

ఐతే ఇందులోని చివరి ఆరు రచనలు-ఆశాకిరణం, వర్షబిందువు, ప్రతిజ్ఞ, ఏడు కొండలా యెంకన్నా, అగ్రరాజ్య చతుష్టయం., కన్నీటి కథ అన్నవి ప్రథమ ముద్రణలో చోటుచేసుకోలేదు. ఇవి కూడ రచయిత విద్యాద్ధిదశలో రాయబడినవే కనుక ఈ ద్వితీయ ముద్రణలో చేర్చడం సముచితంగా ఉంటుందని భావించినాం. వీటితో కలిపి మొత్తం ముప్పైయారు ఖండికలతో ఈ “సాగర సంగీతం” కావ్యాన్ని మీ కందిస్తున్నాం. ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాం.

ప్రథమ ముద్రణకు మాదిరిగానే ఈ ద్వితీయ ముద్రణకున్నూ అన్ని విధాలా ప్రోత్సాహాన్ని అందించిన సహృదయులూ, సాహితీప్రియులూ శ్రీ చింతకుంట్ల వెంకటరామారెడ్డి (కొత్తపల్లి గ్రామం, జనగామ తాలూక) గారికి మా ధన్యవాదాలు.

అందంగా ముద్రించే నకాలానికి అందించిన లక్షీ ప్రింటింగ్ పెర్స్ నిబ్బందికీ, దాని అధిపతి శ్రీ సి. హెచ్. రాజారెడ్డి గారికీ మా కృతజ్ఞతలు.

ది. 23-8-1981

దుర్మతి, శ్రీకృష్ణ జయంతి

సాహితీ బంధు బృందం

మనసులోని మాట

నా ఈ “సాగర సంగీతం” ద్వితీయ ముద్రణ పొందుతున్న సమయాన కొన్ని విషయాలు చెప్పడం అవసరంగా భావిస్తున్నాను. దీనిలో సంకలితం చేసిన కవితలన్నీ నేను విద్యార్థిగా ఉన్న రోజుల్లో అంటే - ఇంటర్మీడియేట్, బి. ఏ; ఎం. ఏ. చదువుతున్నప్పుడు రాసినవి. నేను వరంగల్లు కళాశాలలో ఇంటర్మీడియేట్ చదువుతున్న కాలంలో (1953-55) ఆంధ్రోపన్యాసకులుగా ఉన్న “శిరోమణి” కీ. శే. శ్రీమాన్ చెలమచర్ల రంగాచార్యులు గారు మాకు సాహిత్యంపై ఆసక్తిని పెంపొందిస్తుండేవారు. ఆ రోజుల్లోనే “తెలుగుదేశం” పత్రికా సంపాదకురాలు శ్రీమతి సూర్యదేవర రాజ్యలక్ష్మిదేవి గారు మా కళాశాలను సందర్శించి, తమ పత్రికకు రచనలు పంపించవలసిందిగా విద్యార్థుల్ని కోరి ఉండిరి. ఆ మేరకు నేను నా రచనల్ని “తెలుగుదేశం” పత్రికకు పంపిస్తూ ఉండడం, అందులో అవి అచ్చుకావడం జరుగుతుండేది. అట్లా ప్రారంభమై అచ్చైన నా మొట్టమొదటి కవిత “ఆశాకిరణం” అన్న శీర్షికతో ఇప్పడిందులో ఉన్నది. ఈ సమయంలోనే మా కళాశాలకు చెందిన కొంతమంది విద్యార్థులం కలిసి “సాహితీ బంధు బృందం” అన్న పేరుతో ఒక సాహిత్య సంస్థను స్థాపించుకున్నాం. దాని తొలి ప్రచురణగా “తొలికారు” (యువకవుల కవితా సంకలనం) వెలువడింది. అందులోనూ “ఆశాకిరణం” అన్న నా మొదటి కవితతోపాటు “వర్షబిందువు” అన్న నా మరో కవిత కూడ అచ్చైంది. ఇట్లా నాలోని కవితాత్మకు ఈ విధంగా నాడు ప్రేరణ కలిగింది.

ఇందులోని రచనలు కొన్నింటికి కొంత చరిత్ర ఉన్నది. ఇక్కడ దాన్ని ఉల్లేఖించడం అనందర్థం కాదనుకుంటాను. దీనిలోని “బహురూపుల వేశాలు”, “పేట ఫిరాయింపు” అన్న కవితలు ప్రజాకంటకుడైన విన్నూర్ దేశముఖునుద్దేశించి రాసినవి. రెండవ సార్వత్రిక ఎన్నికల సమయంలో పోటీచేయడానికి ఆయనకు అధికార పార్టీ టిక్కెట్టు లభించినట్లు పత్రికల్లో వార్త వచ్చింది. అది తెలిసి నారక్తం తుకతుక ఉడికింది. గుండెలోతుల్లొంచి ఉష్ణగుండం పొంగింది. అదే కవితగా మారింది. వెంటనే జనగామ నుండి వెలువడే “వెలుగు” “తెలుగుజ్యోతి” పత్రికలకు పంపించినాను. వెంటనే అవి ప్రచురించి ప్రజావాణిని పలికించినాయి.

“ఏడుకొండలాయెంకన్నా” అన్న రచన విశాలాంధ్రోద్యమాన్ని సమర్థిస్తూ రాసింది. 1955-56 ప్రాంతంలో ప్రత్యేక తెలంగాణా ఉద్యమకారులు విశాలాంధ్ర సదస్సుల్ని భగ్నంచేస్తుండేవాళ్లు. ఒకనాడు జనగామలోనూ విశాలాంధ్ర సదస్సు

ఏర్పాటు చేయబడింది. స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడూ “వెలుగు” పత్రికా సంపాదకుడూ అయిన శ్రీ చౌడకురపు విశ్వనాథంగారు దానికధ్యక్షులు. నేను కూడ మా ఊరివాళ్లతో బయలుదేరి వచ్చి, ఆనాటి ఊరేగింపులో పాల్గొని, విశాలాంధ్ర సతస్సులో ఈ గేయం గానం చేసినాను. ప్రజలు కరతాళ ధ్వనులు చేస్తూ ఆ గేయాన్ని నాచే మళ్ళీ మళ్ళీ చదివించినారు. సమావేశానంతరం ఇవతలికి రాగానే నాపై చేయిచేసుకోవడానికి కొందరు ప్రయత్నించినారు. ఐతే నావెంట మా ఊరికి చెందిన నా బాల్య మిత్రులూ, నిజాం రాచరికానికి వ్యతిరేకంగా సాయుధ పోరాటం చేసిన శ్రీ పెరుమాండ్ల యాదగిరి, శ్రీ గుజ్జుల పిరయ్య గారలు నన్ను ఒక హోటల్లోకి తీసుకవెళ్లి రక్షణ కలిపించినారు. ఈ గేయంపై కీ.శే. శ్రీ అడవి బాపిరాజుగారి “గంగిరెద్దు” కీ. శే. శ్రీచొల్లెటి నృసింహ శర్మగారి “గంగిరెద్దు” అన్న గేయాల ప్రభావం ఉంది. ఈ గేయంలోని కామాలలో ఉంచబడిన పదాలు ప్రత్యేక తెలంగాణా ఉద్యమాన్ని నడిపించిన కొందరు ప్రముఖ వ్యక్తులనూ, పత్రికలనూ, స్ఫురింప జేస్తాయి.

“ఆశాకిరణం” అన్న గేయం నా తమ్ముడు శ్రీ పేర్వారం రాములు ఐ.పి.యస్.కు బాల్యవివాహమొకటి జరుగనన్న సమయంలో కోర్టుద్వారా నేను వివాహాన్ని ఆపి వేయించిన సందర్భంలో రాసింది. శారదా చట్టం ప్రకారం బాల్యవివాహాన్ని ఆపడం కోసం, నేను జనగామలోని కోర్టునుకోరడం, వెంటనే కోర్టునుండి మా నాయనగారికి వివాహాన్ని ఆపవలసిందిగా ఆదేశాలు వెళ్లడం ఒక్కరోజులో జరిగింది. దానితో మా బంధువర్గమంతా నాపై మండిపడినారు. నన్ను గట్టిగా మందలించినారు. నన్ను సమర్థించే వాళ్లు ఒక్కరూ కనిపించలేదు. ఏకాకినై పోయినాను. ఆ సమయంలో ఒకానొక నిరాశా పూరిత భయానక మనస్థితితో రాసింది గేయం. అప్పుడు నేను ఇంటర్మీడియేట్లో ఉన్నాను. ఐనా కొన్నాళ్లకు నన్నందరూ మెచ్చుకోవడం ప్రారంభించినారు. అంతేకాదు అదొక సాహసోపేతమైన చర్యగా హాస్యపూరిత కథగా ఇప్పటికీ చెప్పుకుంటూ నవ్వుతుంటారు.

“అగ్రరాజ్యచతుష్టయం” అన్న రచన కళాప్రపూర్ణ, ఆచార్య శ్రీ సి. నారాయణ రెడ్డిగారి “చంద్రబింబం ఆరిపోతే, జగత్తు చిత్రింగా ఉండదూ” అన్న కవితకు పేరడీగా రాయబడింది. ఇందులో అగ్రరాజ్యాలు ప్రపంచ రాజకీయాలను నడిపిస్తున్న తీరును చిత్రించడమే నా ఉద్దేశం. రెడ్డిగారి గేయాన్ని ఈ విధంగా అనుసరించినందులకు వారికి నా కృతజ్ఞతలు.

“ప్రసవ వేదన” అన్న కవిత ఆంధ్రాభ్యుదయోత్సవాల సందర్భంలో ఏర్పాటు చేయబడిన కవి సమ్మేళనంలో మొదటిసారిగా చదువబడింది. నాటి సభకు అధ్యక్షత

వహించిన సహృదయులు డా॥ దాశరథిగారు నన్నెంతో మెచ్చుకన్నారు. సభాసదులంతా విరగబడి నవ్వినారు. సెలైర్ కవితకు నేను తగుదునన్న భరోసా కలిగించినారు.

“మహా విష్ణువు మరణం” అన్న రచన చదివినప్పుడల్లా పూజ్యులూ సుప్రసిద్ధ పరిశోధకులూ అయిన శ్రీమాన్ ఈయ్యాణ్ణి వేంకట పీఠ రాఘవాచార్యులుగారు కేవలం పరిహాసంకోసం నాతో “మా విష్ణువును అన్యాయంగా చంపేశావు. శివుణ్ణి చంపేయ వలసింది” అంటూ చిరునవ్వుతో పలుకుతుండేవారు. “శివుడు మృత్యుంజయుడు కదా” అంటూ నేను సమాధానం చెప్పేవాణ్ణి.

“సాగర సంగీతం” కావ్యానికి (ప్రథమ ముద్రణ) పీఠిక రాయవలసిందిగా ఆత్మీయులూ, ఆచార్య శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డిగారిని కోరనప్పుడు—నాలో అప్పడప్పుడే మొగ్గదొడుగుతున్న సెలైర్ లక్షణాన్ని అందరికన్న ముందుగానే పసిగట్టి నా బుజంతట్టి ముందుకు నడిపించినారు.

దీన్ని మొదట “నవ్య సాహితీ సమితి” పక్షాన ప్రచురింపేం నా కవితా వికాసానికి దోహదం కలిగించినవారు కళాప్రపూర్ణ శ్రీ బోయి భీమన్న M.L.C. శ్రీ పోతు కూచి సాంబశివరావుగారలు.

ఆనాడు కావ్యముద్రణతో పాటు కావ్యావిష్కరణ సభవాకా నాకు చేదోడు వాదోడుగా ఉండి నా గుండెలో గూడుకట్టుకున్న కవిమిత్రుడు శ్రీ జె. బాపురెడ్డి ఐ. ఏ. యస్. గారు.

ప్రథమ ముద్రణకే కాకుండా, ఈ ద్వితీయ ముద్రణకున్నూ అన్నివిధాలా సహకరించి, సదా నా అభ్యుదయాన్ని కాంక్షిస్తున్న నా చిన్ననాటి మిత్రుడు శ్రీ చింతకుంట్ల వెంకటరామారెడ్డిగారు.

ఇట్లా ఎందరో పెద్దలు, మిత్రులు, సాహితీవేత్తలు ప్రత్యక్షంగానేకాకుండా పరోక్షంగానూ నన్ను ప్రోత్సహిస్తూ నా సాహిత్య వ్యాసంగానికి దోహదం కలిగిస్తున్నారు. అందరికీ వందనాలు.

డి. 23-8-1981

దుర్మతి, శ్రీకృష్ణజయంతి

పేర్వారం జగన్నాథం

ప రి చ యం

నవ్య సాహితీసమితి ఆనబంధ కావ్య పరంపరలో ఇప్పుడు మరొక కొత్త తరంగాన్ని సహృదయలోకానికి అందజేస్తున్నందుకు ఎంతోసంతోషంగా ఉంది. ఈనూతన కావ్యంలోగల ముప్పైఖండికలుముప్పైరకాల అందచందాలతో, అనుభూతులతో అలరారుతు ఆనందాన్ని అందిస్తున్నాయంటే అతిశయోక్తికాదు. రచయిత శ్రీపేర్వారంజగన్నాథంగారు ఉత్సాహంగా ముందుకు వస్తున్న తెలుగు యువ కవులలో ఒకరు. మాతృభాష మరాఠీ అయినా తెలుగులో ఎం.ఎ. పట్టభద్రులై సాహితీ క్షేత్రంలో కృషి వలులు కావడం అభినందనీయం.

వివిధపత్రికలలో అప్పుడప్పుడు ప్రకటితాలైన కావ్యఖండికలను సంపుటికరించి ఈ 'సాగర సంగీతం'గా ప్రకటిస్తున్నందుకు 'నవ్యసాహితీ సమితి' సంతోషిస్తున్నది. ఈ కావ్య సంపుటి పాఠకుల ఆదరణకు పాత్రం కాగలదని ఆశిస్తున్నాం

హైదరాబాదు

10-8-1960

బోయి భీమన్న

పోతుకూచి సాంబశివరావు

అధ్యక్ష కార్యదర్శులు,

నవ్య సాహితీ సమితి

ఆ శీ స్స లు

శ్రీ పేర్వారం జగన్నాథంగారు వ్రాసి ప్రకటించిన 'సాగరసంగీతం' అనే గేయ సంపుటమునుచూసి సంతసించినాను. వీరు విద్యార్థి దశనుండియు సాహిత్య కార్యక్రమములలోను, శక్తికొలది సాహిత్య నిర్మాణంలోను కృషి చేయుచుండుట యెరుగుదును. వీరి సాహిత్యాభిరుచి పెంపొంది, ఉత్తమ మార్గముల పరిమళించుగాక యని ఆశీర్వాదించుచున్నాను.

హైదరాబాదు
12-8-1960

ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనం
ఆంధ్రశాఖాధ్యక్షులు
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం

శ్రీ పేర్వారం జగన్నాథం ఎం.ఎ. గారు రచించిన ఖండకావ్య సంపుటిని చూచి ఆనందించితిని. ఇందు ముప్పది ఖండకావ్యములున్నవి. అందు పెక్కు అభ్యుదయ మార్గము ననుసరించునట్టివే. అన్ని కావ్యములందలి భావములును గంభీరోదాత్తములై యున్నవి. కొన్ని వ్యంగ్య ప్రధానములై యుండుటచేత నాలోచించిన పిమ్మట కాని అర్థముకావు. కొన్ని కావ్యాలు కవి దేశభక్తిని, జాతీయ భావ సంపదను ప్రకటించు చున్నవి. బహురూపుల వేషాలు, ఆషాఢ పయోదం, మహావిష్ణువు మరణం, దివాంధముల స్వగతం మున్నగు కావ్యాలు ఉదాత్తభావ బంధురములై మనోహరముగా నున్నవి. గేయములు సర్వత్ర ధారాశుద్ధికల్గి పాడుట కనువై ఉన్నవి. భాష వ్యావహారికమును, పరభాషాపద సంపృక్తమునయు, ప్రసన్నమై మధుర మంజులముగా నున్నది. ఈ సంపుటి ఆకృతిని చిన్నదయ్యు కవి ముందు రచింపబోవు మహాకావ్యములకు మూదలగా నున్నది. గావుకేకలోని “ఔన్నత్యమును జూచి హర్షించలేరు మరి, నాదీనతను జూచి నవ్వు కొందురుగాని” అన్నగేయం నన్ను చాలఆకర్షించినది. ఇట్టివి అన్నికావ్యములలోను బహుళముగా నున్నవి.

హైదరాబాదు

4-8-1960

డా॥ దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని

రీడర్-తెలుగుశాఖ

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం

అనేక విధాలు మనస్తత్వాలు. కాలకూటమునైనను కంఠములో నొక్కుకొని కిక్కురుమనక ఊరుకోగలవారేకారు, వాయి పట్టినన్ని వాత వేసికొని గుటుక్కున మ్రింగి వాతాపి జీర్ణమని బొజ్జలు తడుముకొన గలవారు కూడ ఉన్నారు. మఱికొందఱ తీరు వేఱు. వీరిది వేవిశ్శతీరు. ఇమిడ్చు కొనలేరు. అన్యాయమును దేనిని సహించరు. అట్టిదానిని నిరోధించవలెనని ఆసించురు, కాదు—ఆకోరిషించురు. అట్టియెడ తమ అంతస్తు ఎట్టిదాయని కూడ వీరు చూచుకొనరు. అదియొక పొంగు! చిరంజీవి జగన్నాథం ఈ మూడవ కోవకు చెందును.

వరంగల్లు కళాశాలలో నా విద్యార్థి. ఆ దశలోనే అన్యాయాలంటే ఆతడు పడు చుండిన ఆవేదన గుర్తించితిని. అందీయందని సాధనాలతో ఆనాడే ఆలాపింప సాగినాడు అన్యాయపరులపై ఆక్రోశగీతాలు. ఈ చిచింద్రీ ఊరుకోదని నేనప్పుడే యనుకొంటిని. వచ్చిన యుద్యోగమును వద్దని పట్టుదలతో చదివినెగ్గినాడు తెలుగు ఎం.ఏ. పరీక్షలో. పెద్ద చదువులు చదువుచున్నను లోపలి మంటల రవ్వలు లేచుచునే యున్నవి కాబోలు! అక్షరాల రూపు కట్టుకొని అంబరానికెగిసినవి. అవి ఈ ఖండిక యయినవి.

ముప్పది శీర్షికలు. భావవైవిధ్యముతో రచనయు పరుగిడ జూచినది కాని కాళ్ళ నత్తువయో! భావము గెలిచినది. మహోదయం— స్వాతంత్ర్యగీతి— తన్మయత్వం— ప్రభా తాంజలి— పతాకారోహణము వంటివి జాతీయ భావ ప్రచురాలు. బహురూపుల వేషాలు— ప్లేటుఫిరాయింపు— అపశ్రుతులు మొదలైనవి స్వార్థపరుల కౌటిల్యమునకు లఘు టీకలు. 'మేల్కొన్న శవాలు' అనునది అనాథ సముద్ధరణలో ఆసించిన అమర రాజ్యమును చూపునది. డిహంధములస్వగతం— ప్రసవవేదన— వక్రభాష్యం—లలో సున్నితమైన హాస్యము డెందమును పెదవులను కూడ విరియింప కలుగుచున్నది. జాతికోసం— శాంతి కోసం—భక్తి కోసం— ముక్తి కోసం— ఆహుతి నై పోదునన్న యీ పిన్నవాని ఆశయము ఉదాత్తము కాదా? ఈ చిరంజీవి 'మనోరథాలు' సర్వసజ్జన మనోరథాలు. ఏ రచయిత యైనను ఆసంప దగినవవియే. మాతృభాష మరాఠి యైనను తెలుగులో ఎం.ఏ. పట్టమును పొంది చక్కని భావాలతో ఇట్టి రచనలు సాగించు నేర్పుగడించుకొనిన పేర్వారం జగన్నాథము నభినందింతును చిరాయురభ్యున్నతుల నొడ నాశీర్వదించును.

హైదరాబాదు

6-8-1960

'శిరోమణి' చెలమచర్ల రంగాచార్యులు

ఆంధ్రోపన్యాసకులు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం

అ బి ప్పా యం

మిత్రులు జగన్నాథంగారి కావ్యం ఆయన తొలి ప్రయత్నమను కంటాను. అభిప్రాయం రాయడం నాకూ ఇదే ప్రథమం. ఒక దశాబ్దం క్రితం వచ్చిన యవ కపుల తొలి కావ్యాలతో పోల్చిచూస్తే జగన్నాథంగారి రచన చాల మెరుగ్గావుందని చెప్పవచ్చు. దీనికి కారణం యితీవలి కాలంలో గేయ, వచనగేయ కవితా మార్గాలలో కలిగిన క్రమపరిణామ వికాసం. దీని ప్రభావం వర్తమాన యవకవులందరిమీదా వుంది.

అత్యున్నతమైన ఊహా శిఖరాగ్రాల కెక్కబోయి, భావ ప్రకటనా సామర్థ్యం లేక కాల్జారి పడటంకంటె. — లేదా భావశూన్యతను కప్పి పుచ్చటానికి శబ్దాడంబరపు ముసుగులు వేసుకొని మోసగించడం కంటె, ఏనాటికైనా కవితలో యీ రెంటి సమన్వయమే ఉత్తమమైన మార్గం. ఈ సమన్వయం యీ కావ్యంలో చక్కగా కుదిరింది.

“పీడి మొఖం ఎన్నడైనా చూశాడూ నీకటిని?” అని గుడ్లగూబలు నూర్మూజ్జి ఉద్దేశించి వెక్కిరింపుగా అనడం రమ్యంగానూ, వ్యంగ్యంగానూ వుంది. “మోసం కోర మీసాలు పెంచి దబాయిస్తున్నది పరిసరాలను” వంటి పంక్తులు బాగా చేయి తిరిగినవాడు వ్రాసినట్లున్నాయి.

ఈ కవి యితోధికంగా కావ్యరచనచేసి, ఆధునిక కవితా మార్గాల సువ్యవస్థీకరణ కృషిలో తోడ్పడతాడని ఆశిస్తాను.

హైదరాబాదు
7-8-1960

కుందుర్తి ఆంజనేయులు
ఆంధ్రప్రదేశ్
ప్రభుత్వ సమాచారశాఖ

పీఠిక

యువకవి పేర్వారం జగన్నాథం నాకు చాలాకాలంనుంచి సుపరిచిఁ
ఇటీవలే ఈయన తెలుగులో ఎం. ఏ. పట్టం గడించుకున్నాడు. విద్యార్థిఁ
తెలుగు సారస్వత సమితులు నడిపి భాషాభిమానాన్ని ప్రకటించాడు. అప్పుడఁ
గుండె లోతుల్లోనుంచి వెలికి చిమ్ముకొని వచ్చిన శ్రుతుల్ని సంపుటిక
'సాగరసంగీతం'గా వినిపిస్తున్నాడు.

ఈతడు పుట్టిన ఊరు జనగామ తాలూకాలోని ఖిలాషాపురం. సరా
పావని సమర హుంకృతులతో పులకలు వెలార్చిన పునీత స్థలమిది. ఆ
గడ్డలో పుట్టిన పుణ్యం ఈతని కుండనే ఉన్నది. పైగా కవితాకళ చిన్న
పట్టుబడడంవల్ల మరీ ధన్యుడైనాడు.

తెలంగాణం నడిగడ్డలో పుట్టినా ఈతని ఇంట్లో మాట్లాడుకునేది తె
కాదు. పాలకురికి సోమన్న వృషాధిప శతకంలో పేర్కొన్న ఆరెబాస-
మరాఠీ ఈతని మాతృభాష. ఇంటిలో ఏది మాట్లాడినా, ఈయన ఒంటిలో మా
తెలుగు పలుకు పరవళ్లు తొక్కింది. అదే క్రమంగా 'సాగర సంగీతం'గా
మించింది.

ఈనాటి యువకవుల్లో ఒక ప్రత్యేకత కనిపిస్తున్నది. అదేమిట
వస్తువులో, చందస్సులో, కావలసినంత వైవిధ్య ముండడం. ఏదో ఒక శా
పట్టుక వ్రేలాడేవాళ్ళూ, 'తాబట్టిన కుందేటి' మనస్తత్వం కలవాళ్ళూ, ఈనాడు స
సంఖ్యలో ఉన్నారు. నిజానికి ఉదీయమాన దశలో ఉన్న కవులకు వైవిధ
ప్రాణం. మొనదీరిన ఘనయోధులు ఏదో ఒక మార్గంలో స్థిరపడి పో
మంచిదే. కాని పిల్ల వస్త్రాదులు అమ్మా, ఈటె, ఖడ్గం, పరశువూ-అన్నీ ప్ర
గించడం నేర్చుకోవాలి. జగన్నాథం కవితా సంపుటిలో ఈ వైవిధ్యం స్పష్ట
కనిపిస్తున్నది.

పయోదాన్ని చూసినా, పదిహేనగస్టు పతాకాన్ని చూసినా, ఈ
సమంగా స్పందించిపోతాడు. సొంతయింట్లో 'పేటుఫిరాయింపు' గాళ్ళను

వాడిగా హెచ్చరించాడో, పొరుగింట్లో నరక సదృశంగా వున్న సింగ్మన్ రీని అంత నిశితంగానే మందలించాడు.

ముఖ్యంగా ఆశాగీతాల్లోనూ, అధిక్షేప గేయాల్లోనూ, ఈయన విశిష్టత చూపించాడు. ఈ సంపుటిలోని 'వక్రభాష్యం', 'మహావిష్ణువు మరణం' అన్నవి ఈనాటి సమాజం కిళ్ళను మెత్తగా పొడిచే రచనలు. ఇక 'ప్రసవవేదన' అన్న గేయంలో అణువు ప్రసవించడం అన్న ఊహ చాలా గొప్పది. ఈ గేయంలో నవ్యత్వం గుబాళిస్తున్నది. అణుగర్భంలో ఉన్న శిశువు 'నరవాసన భరించలేను' అని అరవడం ధ్వనిమయంగా వుంది. ఈ గేయం ముగిసే దాకా అణువు ప్రసవించదు. 'పుట్టబోయే పసిగుడ్డు ఎవరివోలె ఉంటుందో' అన్న మాటతో ఇది ముగుస్తుంది. భవిష్యత్తులో అణు ప్రసవంమూలాన జరిగే ఉపప్లవం ఈ సందేహంలో ధ్వనిస్తుంది. చందోరీతిని బట్టిచూస్తే ఇది వచన గేయం.

ఈయన మిగతా వచన గేయాలు కూడా ఎక్కడా కుంటు వడకుండా, సరళంగా నడుస్తాయి. అయితే మాత్రాచ్ఛందస్సులో వ్రాసిన గేయాల్లే కొంచెం లేతగా వున్నాయి. ఇంతకూ వాటి వయసెంత మరి? క్రమంగా ముదురు పాకంలో పడుతాయనే ధైర్యం నాకుంది.

'మండి పోయెడు ఎదల లోవల - బొండు మల్లెలు విరియ బూసెను' వంటి కవితా గంధి వాక్యాలు ఈ సంపుటిలో చాలావున్నాయి.

శ్రీ శ్రీ ప్రభావమూ, ఆయన తర్వాత ప్రసిద్ధులైన నవ్యకవుల ప్రభావమూ, ఈయనమీద స్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నది. అయితే అనుకరణ గుణం లేక ప్రోవడం ఆరోగ్య లక్షణం. పైగా ఏది చెప్పినా అందంగా వుండేట్టు, అందరికీ అందేట్టు చెప్పడం ఈ కవిలో వున్న విశేషగుణం. అస్పష్టత, క్లిష్టత అనేది ఈ సంపుటిలో లేక ప్రోవటం విశేషం. ఈ సంపుటిని పరిశీలిస్తే జగన్నాథం అనతి కాలంలోనే ఆధునిక సాహిత్యంలో సముచిత స్థానం సంపాదించుకుంటాడని నా కనిపిస్తున్నది.

హైదరాబాదు

8-8-1960

సి. నారాయణ రెడ్డి

ఆంధ్రోపన్యాసకులు

ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయం

కృతజ్ఞతలు

అప్పుడప్పుడు నేను పత్రికలలో ప్రచురించిన గేయాలను ఇందు సంతకలితం చేశాను. ఈ కావ్యాన్ని ప్రచురించమని నన్ను ప్రోత్సహించి ఆర్థిక సహాయం చేసిన నా ఆబాల్య మిత్రుడు శ్రీ చింతకుంట్ల వెంకటరామారెడ్డి (కొత్తపల్లి, జనగామ తాలూక) నా హృదయ కృతజ్ఞతలు. గ్రంథానికి పీఠిక రా ఆంధ్ర సాహితీ ప్రపంచానికి పరిచయంచేసిన శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డిగారికి నవ వాకాలు. గురువులైన శ్రీయుతులు ఖండవల్లి రక్ష్మీరంజనం, డా॥ దివాకర్ల వేంకటాచలదాని, డా॥ బి. రామరాజు, శిరోమణి చెలమచర్ల రంగాచార్యులు గారల భక్త్యంజలులు.

సుహృదయంతో అభిప్రాయాన్ని రాసిన శ్రీ కుందుర్తి ఆంజనేయుల గారికి నమస్సులు.

ఈ గేయాలను తొలుత ప్రచురించిన 'సంజయ', 'స్వతంత్ర', 'సప్తవంతి' 'గోలకొండ పత్రిక', 'తెలుగుదేశం' మున్నగు పత్రికా సంపాదకులకు కృతజ్ఞతలు. ఈ గ్రంథ ప్రచురణలో ఆదినుండి చివరిదాకా సహకరించిన మిత్రుడు శ్రీ జె. బాపురెడ్డికి ధన్యవాదాలు.

ఈ సంతకలనాన్ని తమ కావ్యమాలలో చేర్చుకున్న 'నవ్యసాహితీ సమితి' వారికి అభివందనలు.

హైదరాబాదు

23-8-1960

పేర్వారం జగన్నాథం

పత్రిక లే మన్నాయి

“సంజయ” డి. 22-9-1960 :-

ఆంధ్ర దేశంలో అనుదినము అనేక అభ్యుదయ కవులు ఆవిర్భవిస్తున్నారు. కావ్యకుసుమాలను సృష్టిస్తున్నారు. వాటిని సంకలించిన పుస్తక మాలలతో సరస్వతీదేవీ నారాధిస్తున్నారు.

సాహిత్యం అత్యంత వేగంతో ముందంజ వేయటం ముదావహం. కొంగ్రొత్త రచయితలు సాహితీ పౌలిమేరలలో ప్రవేశించటం హర్షనీయం. వలువురు, వినూత్న రీతులలో, అభ్యుదయ ధారణలో వ్యాసంగం చేస్తున్నారు. వారి రచనలు కొన్ని గంభీర దాత్తములైన భావాలతో నిండినవి.

ఉత్తమ మార్గాలలో ఉన్నత ప్రమాణాలను నెలకొల్పుతూ, దేశం కోసం, సమాజం కోసం రచనలు సాగించే వారు నేడు అరుదు. కేవలం రచన కోసం రచనచేస్తూ. పత్రికలలో, పుస్తకాలలో, పేరు పడ్డ మాత్రాన అత్యున్నత శిఖరాగ్రంపై కూర్చున్నట్లు భావించే వారు కొందరుగా వున్నారు.

జాతి సమైక్య దృష్టితో, ఉత్కృష్ట ఆశయ సాధన కోసం రచనలు సాగించే వారెక్కువగా కానరావటం లేదు. ఉన్నత ప్రమాణాలవైపు దృష్టి పోవటం లేదు.

ప్రధానంగా. — ఖండ కావ్యాలు—వివరీత ధారణలో, సృష్టించ బడుతున్నాయి. తలా-తోక లేకుండా, తోచిన రీతిలో ఖండ కావ్యాలు రాయటం, వాటికి “అభ్యుదయ కవిత్వం” అంటూ నామకరణం చేయటం సాహితీ సీమలో ప్రబలుతున్న ఒక అనారోగ్య లక్షణం. అభ్యుదయ కవిత్వం అనవరతము ఆహ్వానింపదగినదే. కానీ అభ్యుదయ కవిత్వానికి కూడా కొన్ని నిర్దిష్ట ప్రాథమిక సూత్రాలు అమలు జరపటం అత్యంత ప్రధానం. విస్తృతంగా వస్తూన్న ప్రస్తుత ఖండ కావ్యాలను పరిశీలిస్తుంటే విచారమేస్తుంది సాహిత్యం ఎంతగా దిగజారి పోతున్నదో ద్యోతక మౌతుంది.

శ్రీ పేర్వార్థం జగన్నాథం రచించిన “సాగర సంగీతం” అభ్యుదయ కవిత్వానికి సరికొత్త చేరిక. ఈ సంపుటిలో ముప్పై ఖండ కావ్యములున్నవి. ఇందులోని గేయాలు కొన్ని “సంజయ”లో ప్రచురితమైనవే. మరికొన్ని వేర్వేరు పత్రికలలో వచ్చినవే.

ఈ రచనల్లో ఒక పొంగు గోచరిస్తున్నది. యువకత్వం కానవస్తున్నది. విభిన్న వస్తువులను తీసికొని సరికొత్త రీతిలో, పాఠకుల హృదయాలను హత్తుకునేటట్లు ఆకర్ష

ణీయంగా వ్రాసాడు. కొన్ని గేయాలు దేశభక్తిని ప్రకటిస్తాయి. ఇంకొన్ని సమాజాన్ని మెత్తగా విమర్శిస్తాయి. మరికొన్ని గేయాలలో కవి ఆశయాలు, అనుభూతులు, సందేహాలు, వ్యక్తం చేస్తాయి. వారి సందేహాలను నివృత్తి చేయటం సామాన్య విషయం కాదు మానవమేధస్సును తికమక పెట్టే ప్రశ్నలు వేస్తారు. “రాతియుగంనుండి. నేటి దాకా. నడిపించిన మానవ మేధా యంత్రం నుండి ఏలా ఉద్భవించే—మానవ మారణ హోమ సమిధలుగా అజ్వస్త్రిపుటాయుధాలు”

ఈ సంకలనంలోని కొన్ని విశిష్టమైన గేయాలివి. అహుతి—వక్ర భాష్యం—ప్రసవ వేదన—ఎవడి కెరుక—సాగర సంగీతం — మహావిష్ణువు మరణం — తిరోగమనం — నగ్న దృశ్యాలు—గావుకేక—నివేదన మున్నగునవి.

“అహుతి” గేయంలో జాతికోసం, భృతికోసం, శాంతికోసం! ప్రగతి కోసం, భక్తి కోసం అహుతినై పోదును అంటూ దేశ భక్తిని ప్రదర్శించాడు.

సమాజాన్ని వ్యంగ్యంగా విమర్శిస్తారు వక్ర భాష్యంలో—

అణువు ప్రసవ వేదనను హృదయాలను కదిలించే రీతిలో ఉత్కృష్టంగా రచించారు “ప్రసవ వేదన” వచన గేయంలో. ఊహకతీతమైన. సమాధానం దొరకని, క్లిష్ట సమస్యలని, మానవ మేధస్సుని “ఎవడి కెరుక”లో ప్రశ్నిస్తారు.

నాగార్జున సాగర సందర్శనంతో కవి హృదయం స్పందించి, పరవళ్ళు ద్రొక్కుతుంది. వీడరాని అనుబంధం ఏర్పడుతుంది.

“పాతరాళ్ళను వీడి, జాతి సంపదబాసి, కదలలేకున్నాను, వదలిరాకున్నాను. శిలలలో నేనొక్క శిలనయ్యి పోయాను” అంటూ విచారాన్ని వెలిబుస్తాడు వీడ్కోలు తీసుకుంటూ.

ఉదాత్త భావాన్ని మనోహరంగా “మహావిష్ణువు మరణం”లో హాస్యాన్ని చిందిస్తూ చిత్రించారు. “మోసం కోరమీసాలు పెంచి దబాయిస్తున్నది పరిసరాలను” అన్న వాక్యం అనుభవజ్ఞులు వ్రాసినట్లుంది.

తిరోగమనంలో మానవమేధస్సు నుండి ఉత్పన్నమౌతున్న విచిత్ర పరిణామాలను వివరిస్తూ, ప్రపంచం ముందంజ వేస్తున్న కొద్దీ మానవమేధస్సు తిరోగమనాన్ని ఆకాంక్షిస్తుందంటూ విచారాన్ని వెలిబుచ్చుతాడు. “కొండగుహల నీకట్టో, ఉండిపోదమంటున్నది”

విజ్ఞాన వంతుల మెదడుకు మేతను “నగ్న దృశ్యాలు”లో కల్పిస్తాడు

“ఔన్నత్యమును జూచి హర్షించలేదు మరి నాదీనతను చూచి నవ్వుకొందురుగాని” అంటూ “గావుకేక”లో అంటారు. ఈ వాక్యం పాఠకులని బాగా ఆకర్షిస్తుంది.

“నివేదనలో” అనిర్వచనీయమైన ఆవేదనను నివేదిస్తాడు కవి. “నిరాశా నిస్సృహలు నాలో కశ్యేం విడిచిన తురంగంలా కడలిలోని తరంగంలా అంతులేని వేగంతో గంతులు వేస్తున్నాయి”

ఇంకా ఇతర గేయాలు దేశభక్తి ప్రపూరితములు, జాతీయ భావ ప్రచురణలు గేయ సంకలనంలోని కొన్ని గేయాలు బలహీనంగా, పేలవంగా వుండడం రచయిత విన్నవయస్సే ప్రధానంగా వ్యక్తమౌతుంది.

అభ్యుదయ కవుల ప్రభావము, ముఖ్యంగా శ్రీ శ్రీ ది శ్రీ పేర్వారం జగన్నాథంపై బాగా పని చేసినట్లున్నది. “ఆయితే అనుకరణ గుణం లేక పోవడం ఆరోగ్య లక్షణం” అన్నారు. శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డి గారు తమ పీఠికలో.

నా దృష్టిలో అనుకరణ పూర్తిగా లేదనటం రచయితకు అన్యాయం చేసిన వాళ్ళం అవుతాం. అనుకరణవుంది, కానీ ఒక మోతాదులో వుంది. దానివల్ల పెద్ద ప్రమాద మేమీలేదు. రచయిత సారస్వత లోకానికి కొత్త కనుక అనుకరణ వుండటం సహజం. శ్రీ నారాయణరెడ్డిగారు వ్రాసినట్లు కవిగారి గేయాలలో క్లిష్టత, అస్పష్టత మాత్రంలేదు. ఇదే సంకలనానికి గొప్పధనం.

“ఒక దశాబ్దంక్రితం వచ్చిన యువకవుల తొలి కావ్యాలతో పోల్చి చూస్తే జగన్నాథంగారి రచన చాలా మెరుగ్గా వుందని చెప్పవచ్చు” అంటూ శ్రీ కుందురి ఆంజనేయులు తమ అభిప్రాయాన్ని వ్రాసారు. ఇది అక్షరాలా వాస్తవమేనని అనిశయోక్తి కాదని అనిపిస్తుంది.

ప్రముఖ పండితులు డాక్టరు దివాకర్ల వెంకటావధాని. శిరోమణి శ్రీ చెలమచెర్ల రంగా చార్యులు, శ్రీఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనంగారలు రచయితని అశీర్వాదించారు.

రచయిత అనతికాలంలోనే ఆధునిక సాహిత్యంలో సముచిత స్థానం సంపాదించు కొంటారనుటలో ఈషణ్మాత్రం శంకలేదు. వారి రచనల్లో గంభీరత, ఉదాత్తత ఎక్కువ పాళ్ళలో వుంది శైలి బాగుంది. సమాజంలో ఆవిర్భవిస్తున్న అత్యంత ప్రధానమైన క్లిష్ట సమస్యలని అందరికీ అర్థమయ్యే భాషలో విరచిస్తే, సారస్వతమతల్లికి సరియైన నేవచేసిన వారౌతారు.

—శ్రీ బాసాని సుదర్శనరెడ్డి

“గోలకొండ పత్రిక” ది. 5-4-1961 :-

గేయసంపుటి వెల రు. 1 రచయిత పేర్వారం జగన్నాథం. నవ్యసాహితీ సమితి హైదరాబాద్ వారి ప్రచురణ ఇది.

నవ్యసాహితీ సమితి అనుబంధ ప్రచురణ అయిన “సాగర సంగీతం”లో ముప్పది ఖండికలున్నాయి. కవిత్వం అనేది అందులో గేయకవిత్వం ఉద్వేగప్రధానంగా ఉంటుంది. జీవితంలో పొందే అనుభూతులు అనుభవాల పేనవేసుకొని వస్తుంది. ఈ ఖండికలన్ని విషయ వైవిధ్యంతో వివిధరీతుల్లో కొనసాగినవి. బహురూపుల వేషాలు, ఆషాఢ పయోదం, మహావిష్ణువు మరణం, దివాంధముల స్వగతం లాంటివి ఉదాత్త భావాలతో ధారాశుద్ధిని కలిగి ఉన్నాయి. వీరి కవిత్వం మచ్చుతునక. ఇది ప్రస్తుత ప్రపంచ సంతుభిత స్థితిని ఎంత చక్కగా చిత్రించారో:

మానవ మేధస్సునుండి హాలాహలం పొందుతున్నది.

మానవ మేధస్సులోన కోలాహలం జరుగుతున్నది

మానవ మానస క్షేత్రం సంగ్రామ కురుక్షేత్రం

మానవ మానస క్షేత్రం నిట్లాడు తృతీయ నేత్రం

మానవ మస్తిష్కంలో అణువులు ప్రసవిస్తున్నాయి.

అణువణువున మహాశక్తి అవతారం పొందుతున్నది

మానవ మేధస్సు తోలు కప్పకుంటనంటున్నది.

మానవ మేధస్సు పచ్చి నరమాంసం మెక్కుతున్నది.

సౌధోపరి భాగాల్లో సహసారం వద్దంటున్నది.

కొండ గుహల చీకట్లో ఉండిపోద మంటున్నది.

“ఆంధ్రప్రదేశ్” మే 1961 :-

ఇది వివిధ భావపూరితములైన ముప్పది ఖండకావ్యముల సంపుటము. అందు సాగరసంగీతమును శీర్షికగల ఖండకావ్యమును బట్టి మొత్తము సంపుటమునకుఁగూడ ఆపేరే పెట్టఁబడినది. గ్రంథకర్త తొలిరచన ఇది. ఆయన హృదయమొక సాగరము. అందుండి వెలువడిన వివిధ సంగీత రీతు లిందలి ఖండకావ్యములు.

ఇందలి కావ్యములు వ్యావహారిక బాషలో వివిధమాత్రా ఛందములలో రచింప బడినవి. కొంచెమించుమించుగా నన్నియు నభ్యుదయమార్గముననే నడచినవి. భావములందు వైవిధ్యము కలదు. కొన్ని కావ్యములు దేశభక్తి ప్రేరితములు; కొన్ని హేళనాత్మకములు; కొన్ని జగత్ప్రవృత్తి ప్రదర్శకములు; కొన్ని ఆత్మాశ్రయములు.

ఆహుతిలో కవి ఆదర్శము చక్కగా విశదీకరింపబడినది, జాతికోసము, జనుల కోసము, శాంతిసమతల కోసము ఆతఁడెట్టి త్యాగమొనర్చుటకైన సంసిద్ధుఁడు. విశ్వ సందేశము వినిపించు కవీంద్రుని ప్రాతఃపాఠీయో, స్వాతంత్ర్య సమరమున సమసి పోయిన వీరునికై హర్షమున వీరమాత రాల్చు కన్నీటి బిందువో అయిపోదమని ఆతని కోరిక. అతఁడు కవిరాజైనచో విశ్వకీల వెలుగుటకై తన రుధిరమునంత పిండి తెలముగా ధారపోయుటకు వెనుదీయఁడు. హృదయము నావరించిన నిరాశా నిస్సృహలు మాడిపోవునట్లుగా నెడఁదలో నింత చిటుదివ్వె వెలఁగింప వలెనని అతడు భగవంతునికిఁ జేయు విన్నపము.

కవి జాతీయభావమును, దేశభక్తిని బ్రదర్శించు కావ్యములలో మహోదయం, స్వాతంత్ర్యగీతి, సాగరసంగీతం, తన్మయత్వం, ప్రభాతాంజలి, పతాకారోహణం ముఖ్యములైనవి. స్వాతంత్ర్యము లభింపఁగానే దేశీయుల హృదయాలలోఁ గలిగిన యానంద చైతన్యము మహోదయములో వివిధరీతుల వెల్లడిచేయఁబడినది. “మండి పోయెడు ఎదలలోపల బొండుమల్లెలు విరియఁబూనె” ననుట యందలి యొక మనోజ్ఞ మైన రీతి. ఆ సమయమునఁ గవి హృదయ మృదుమధురవాహిని వలదలై పాణిపాణి చివరికి మహాసముద్రముగ మారిినది. నాగార్జున సాగరమును జూచి కవి పొందిన పార వశ్య మతని దొక్కనిదే కాదు: సర్వాంధ్ర జనులకును సంబంధించినది. నవ్యాంధ్ర రాష్ట్రమున ముక్కోటి ప్రజలొక్కవేదికపై నిల్చి భారతికి నీరాజనము లెత్తుట గాంచి యతని మేను పులకించినట్లే ఆంధ్రులందఱి మేనులును బులకించినవి. పైకావ్యములలోని భావములు విశ్వజనీనము లగుటచే హృద్యములుగా నున్నవి.

గ్రంథ కర్తకు మోసము, కవటము. మున్నగు దుర్గుణములపైగల యేవగింపు బహురూపుల వేశాలు. ప్లేటు ఫిరాయింపు మున్నగు కావ్యములలో పెల్లడిచేయబడినది. ఇందలి హేళన మృదువయ్యు చాలశక్తి మంతముగా నున్నది. 'కాళ్ళవిరిగిన వేటకుక్క'లో కాంగో వృత్తాంతము కన్నులకు కట్టినట్లు వర్ణింపబడినది. జనశక్తి సిగ్మన్రీ కండకావర మడగించిన చిత్రమిందు చక్కగా నిరూపింపబడినది.

వక్రభాష్యము, ప్రసవవేదన, మహావిష్ణుపుమరణం, మేల్కొన్నశవాలు, దివాంధముల స్వగతం. పీడ్కోలు సందేశం భావగంభీరములై జగత్తునందలి వికారము నట్టహాసముచేయుచు, కవికిగల శాస్త్రవిజ్ఞాన పరిచయమును వెల్లడిచేయుచున్నవి. అణువు ప్రసనవేదన అద్భుతముగా వర్ణింపబడినది. పుట్టబోయే పసిగుడ్డు ఎవరివోలె వుంటుందో అను ముగింపు ప్రపంచ భావిప్రవృత్తి విషయమునగల సందిగ్ధస్థితిని చక్కగా నిరూపించుచున్నది.

ఎవడికెరుక, భిన్నరాగాలు మున్నగు కావ్యాలలో నవ్యాంధ్ర మహాకవుల రచనల అనుకరణము గోచరించుచున్నది. "పీఠాల పంపకపు బేరాలు కుదురక.... బాపూజికే మెరుకప్రవిమలాత్మయే తప్ప" అను భావమునందలి యాదార్థ్యమందఱు నెఱింగినదే. ఈ కావ్యమునందలి యితరపద్యాలన్నియు నా భావమునే భిన్న పదములతో సూచించు చున్నవి.

ఇందలి కావ్యములన్నియు కుంటులేక ధారాశముగా నడచుచున్నవి. వాడబడిన పదాలు మృదుమధురములై భావప్రకటనమున శక్తివంతములుగా నున్నవి కొన్ని కావ్యములందలి యంతరార్థము నిగూఢమై యుండుటకు భావకాఠిన్యమే కారణము కాని పదకాఠిన్యముకాదు. కవి భావనావిధానము ప్రౌఢమగుట కవకాశమున్నది. పాశినయ్యి పోదామని; కిసలయాలతో; సుమనోజ్వల; ఆషాఢమేతెంచ-వంటి ప్రయోగములు వ్యావహారిక భాషలోనైనను ఉండదగినవికావు. "కవ్వకుంట నంటున్నది" తెలంగాణా వాడుకను సూచించుచున్నది. కవి మాతృభాష మరాఠీ. అతడు తెలుగుభాష నభ్యసించి, అందు పట్టభద్రుడై, ప్రసన్నమధురముగా కవిత సాగించుట ముదావహము. ఆయన తేలిక రచనలతో తృప్తిపడక ప్రౌఢతకు పాటుపడుట వాంఛనీయము.

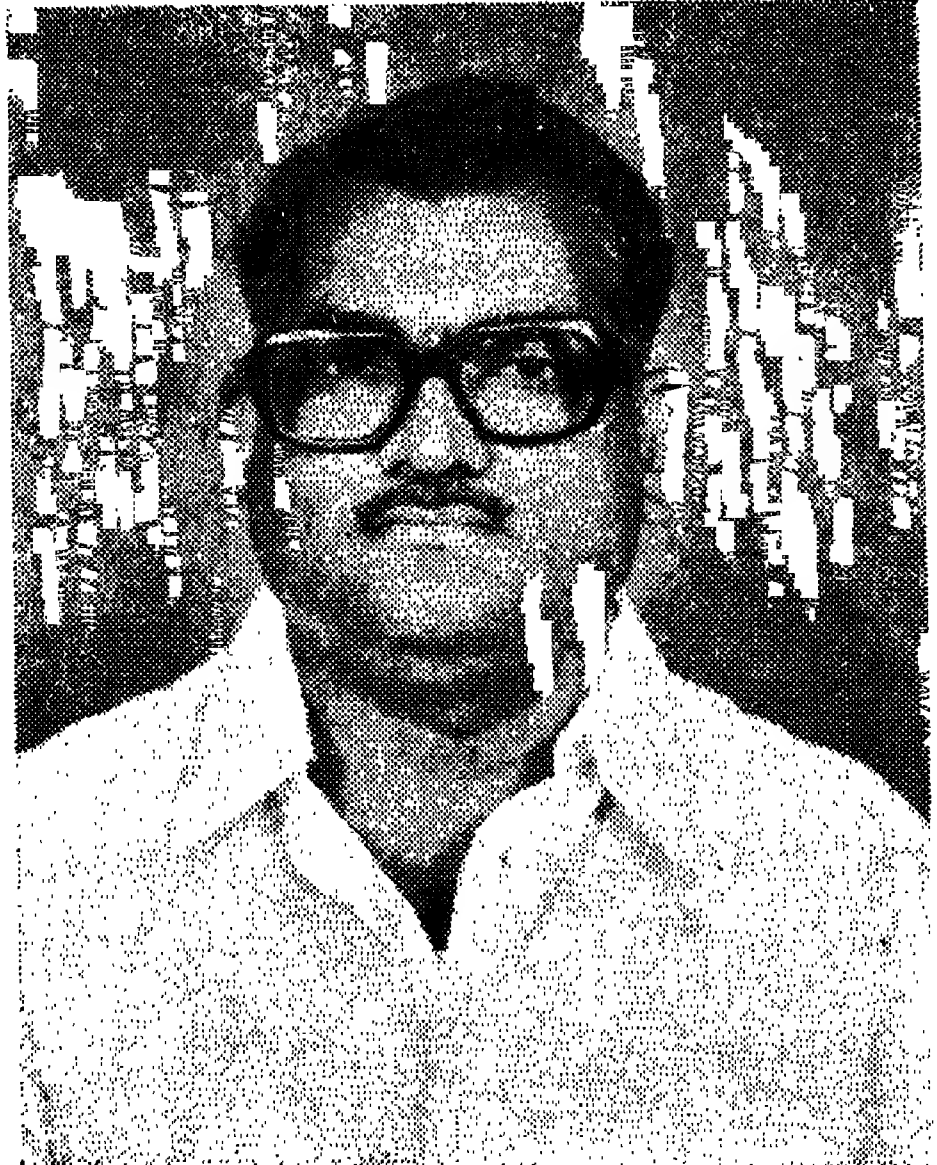
ఇదీ వరుస

1. ఆహూతి — 22-10-1958 “గోలకొండ” పత్రికలో
2. ఎక్స్‌రే కళ — 17-9-1959 “సంజయ” వారపత్రిక
3. వక్రభాష్యం — 30-7-1959 “సంజయ” లోను
26-9-1959 “తెలుగు స్వతంత్ర” లోను
4. మనోరథాలు — 20-12-1957 “తెలుగుదేశం” వారపత్రిక
5. ప్రసవవేదన — ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం-తెలుగు
వార్షిక సంచిక “శోభ” (1958-59) లో
6. ఎవడికెరుక — ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం- తెలుగు
వార్షిక సంచిక “శోభ” (1959-60) లో
7. మహోదయం — అక్టోబరు 1958 “నవవంతి” లో
8. స్వాతంత్ర్యగీతి — 15-8-1958 “గోలకొండ” పత్రిక లో
9. సాగర సంగీతం — 19-11-1959 “సంజయ” లో
10. బహురూపులవేషాలు — 10-9-1956 “తెలుగుజ్యోతి” (పక్ష
పత్రిక-జనగామ) “శ్రవణం” కలం పేరుతో
11. పేటు ఫిరాయింపు — 2-10-1956 “వెలుగు” (పక్షపత్రిక-
జనగామ) “శ్రవణం” కలం పేరుతో
12. అపశ్రుతులు — 1-4-1957 “తెలుగుదేశం” వారపత్రికలో
13. తన్మయత్వం — 1-11-1956 “తెలుగుదేశం” పత్రికలో
14. ఆత్మార్పణం — 15-8-1957 “తెలుగుదేశం” పత్రికలో
15. భిన్నరాగాలు — ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు వార్షిక
సంచిక “శోభ” (1957-58) లో
16. దగ్ధకంతం —
17. ప్రభాతాంజలి — 3-1-1957 “తెలుగుదేశం” లో

18. తిరోగమనం — 28-7-1958 “గోలకొండ పత్రిక” లో
19. కాళ్ళువిరిగిన వేటకుక్క —
20. ఆషాఢ పయోదం —
21. వతాకారోహణం —
22. మహావిష్ణువు మరణం —
23. దినచర్య — 24-3-1960 “సంజయ” వారపత్రిక లో
24. మేల్కొన్న శవాలు —
25. వీడ్కోలు సందేశం —
26. గావు కేక — 22-11-1957 “తెలుగుదేశం” లో
27. నగ్న దృశ్యాలు —
28. దివాంధముల స్వగతం —
29. వేదన —
30. నివేదన — 14-4-1960 “సంజయ” లో
31. ఆశాకిరణం — 6-1-1955 “తెలుగు దేశం” వార
పత్రిక లోను “తొలికారు” (కవితా సంకలనం-సాహితీ బంధు బృందం ప్రచురణ-
1955) లోను
32. వర్షబిందువు — “తొలికారు” (కవితా సంకలనం-సాహితీ
బంధు బృందం ప్రచురణ-1955) లో
33. ప్రతిజ్ఞ — 9-6-1960 “సంజయ” లో
34. ఏడుకొండలాయెంకన్నా — 1-1-1956 “వెలుగు” (వక్ష పత్రిక-
జనగామ) లో
35. అగ్రరాజ్య చతుష్టయం — 12-5-1960 “సంజయ” లో
36. కన్నీటి కథ —

ఆధునిక కవితా ప్రస్థానంలో
ఒక ప్రశస్తిని సంతరించుకున్న కవి
పేర్వారం జగన్నాథం

సాహితీ బంధువు అచ్చమైన
ఆత్మీయతకు ప్రతీక

చింతకుంట్ల
వెంకటరామారెడ్డి

అ హా తి

జాతి కోసం
జనుల కోసం
కాగడానై
కాలి పోదును

నీతికోసం
నిజం కోసం
అగ్ని కీలల
నారగింతును

శాంతి కోసం
సమత కోసం
ఎదల లోపలి
గదుల గూల్తును

వ్రగతి కోసం
జగతి కోసం
పావు కోళ్ళుగ
బ్రతుక నేర్తును

భక్తి కోసం
ముక్తి కోసం
కప్పురమునై
కరగి పోదును

ఎక్స్ ప్లే క్షన్

లోకాల పోకడల
లోతులను కన్నాను
లోతు లోతులు వెదికి
పాతరలు త్రవ్వాను
పాతరలు త్రవ్వాను

మూగ గొంతులు చేయు
నైగలకు అర్థాలు
పరికించి వివరీత
భాషలను నేర్చాను
భాషలను నేర్చాను

వెలుగు నీడల మధ్య
కల తారతమ్యాల
రాసులుగ విడదీసి
త్రాసుతో తూచాను
త్రాసుతో తూచాను

మానవాంతర మనో
వల్మీకములలోన
విష నాగు లాడు కొను
గుస గుసలు విన్నాను
గుస గుసలు విన్నాను

వక్ర భాష్యం

దైత్యారికి పట్టపగలు
దయ్యమొకటి పట్టినదట
మంత్రగాళ్లు ముర వైరికి
యంత్రాలను కడుతూండ్రట

ఈశానుడు తిరిపెమెత్త
ఇల్లిలూ దిరిగిననూ
పాసిపోయిన అన్నమైనను
పరమ శివునికి దొరకలేదట

వాణీపతి కలం బట్టి
వ్రాద్దామనుకొనే సరికి
పాళి కాస్త విరిగిపోయి
ఫాలం జారిపోయిందట

“జన భారం మోయలేక
జగద్వలయం కుంగుతున్నది
మరో పంది అవతారం
మహావిష్ణు వెత్తాలని”
కొక్కొక్కొక్కో కోకోయని
కోడి ఒకటి కూసిందట

మ నో ర థా లు

దేవతా శిఖరాగ్రమ్ముల
దీప్తితోడ వెలుగొందియు
మాసిపోయి మరుగున పడు
మల్లియనై పోవాలని
కోర్కె ఒకటి కలదు నాకు

విశ్వానికి సందేశం
వినిపించిన కవివద్యుని
పాతపడగ అరిగినట్టి
పాళినయ్యి పోదామని
కోర్కె ఒకటి కలదు నాకు

స్వాతంత్ర్యపు సమరంలో
సమసినట్టి వీరునికై
ఆనందపు బాష్పాలను
హర్షముతో రాల్చునట్టి
వీరమాత కన్నీడుల
బిందువునై రాలాలని
కోర్కె ఒకటి కలదు నాకు

ప్రసవవేదన

అణువు ప్రసవిస్తున్నదట
వస్తారా చూసొద్దాం!
గర్భంలోనున్న శిశువె
గడియారం గంట కొట్టకముందే
“నరవాసన భరించలేను
నరవాసన సహించలేను”
అని అరిచిందట

నిండు చూలాలు అణువుకు
ప్రొద్దులు నిండాయట
ప్రసవవేదన భరించలేక
ఆయాసం పడుతున్నదట

మంత్రసానులు గుసగుసలు బెడుతూ
అణుగర్భం పగులదీసి
పసిగుడ్డును తీయాలని
ప్రసవగృహంలో
ప్రయత్నం సాగించేందుకు
హడావిడిగా తిరుగుతున్నారట

నాటువైద్యులు గాభరాపడుతు వచ్చి
చేయిబట్టి చూస్తుంటే
నాడిదొరకడం లేదట

లేట్ గా వచ్చిన లేడిడాక్టర్లు
ఆపరేషన్ చేయంది
అణువు బ్రతుకదని
హోప్ లెస్ గా పెదవులు విరిచారట

జ్యోతిష్కులప్పుడే
కలం కాగితాలు బట్టి
లెక్కలు కడుతున్నారట
పుట్టబోయే ఘడియ సరీగా
మూలానక్షత్ర మగునట

'శాంతి' పేర సంతర్పణ
జరుపాలని చెప్పారట
మూలకున్న ముసలి వైదికులు
పిలుపు కొరకు చూస్తున్నారట

బాలెంతరోగం నయమై
అణువు బ్రతికి బట్టకడుతుందో !
పుట్టబోయే శిశువుకు
ఏం పేరు పెడుతారో
ఇంతకూ
పుట్టబోయే పసిగుడ్డు
ఎవరివోలె ఉంటుందో !

ఎ వ డి కె రు క

అత్యున్నత హిమగిరి శిఖరాగ్రంపై

నివసించే ఫాలాక్షుని

పటు కుటిల భ్రుకుటి ఘటిత నిటలాక్షం నుండి

ఏలాపుట్టెను—

భీకర జ్వాలా మాలా కీలలు

శరచ్ఛంద్ర చంద్రికాధవళ కిరణ

రుచుల మించు

పయః పయోరాశి గర్భంలో

ఏలా జనియించెను—

సర్వలోక భస్మంకర కాలకూటము

అఖిలలోక సమ్మోహన

జలధారా పాతంచే

బీడుబడ్డ భూదేవిసి

సుందర నందన వన సమమొనరించే

ఘన ఘనా ఘోర గంభీర

ఘోర ఘోరార్భటులలో

ఏలా సంభవించె—

వ్రశయకాల దావానల సన్నిభ

ఆభీలాగ్నిగోళ సంఘమ్ములు

రాతియుగం నుండి నేటి

రాకెట్ దాక నడిపించిన

మానవ మేధాయంత్రం నుండి

ఏలా ఉద్భవించె—

మానవ మారణ హోమ సమిధలుగా

అణ్వస్త్రపు టాయుధాలు

మహాదయం

మహాదయం మహాదయం
మహాజనులకిది శుభోదయం
స్వతంత్రజాతికి నవోదయం
స్వరాజ్యలక్ష్మికి యుగోదయం

మోడువారిన తరులశాఖలు
మోసులైతెను కిసలయాలతో
ఎండిపోయిన బీడులం బడి
నిండు నదములు పొంగిపొరలెను

బండబారిన కరకు గుండెల
పాలవెల్లులు పొంగులైతెను
అగ్నికిలల తీక్షణరేఖల
అంచులందున అమృతమొలెను

పంజరమ్మున నున్న చిలుకకు
పసిడి రెక్కలు మొలిచివచ్చెను
తిమిరమయమగు పథములందున
తేజరిల్లెను దీపకాంతులు

మండిపోయెడు ఎదల లోపల
బొండుమల్లెలు విరియబూసెను
సుప్తజన హృదయాంతరమ్ముల
సుస్వరాలతో వీణ మోగెను

మూడు రంగుల ధ్వజము నింగిని
ముట్టనట్లుగ పైకి లేచెను
ప్రజల జీవన రంగమందున
విజయనర్తకి నాట్య మాడగ
ఘల్లు మనియెను కాలియందెలు
ఝల్లు మనియెను కప్పుల గుండెలు

మహోదయం మహోదయం
మహాజనులకిది శుభోదయం

స్వాతంత్ర్యగీతి

స్వాతంత్ర్య దిన మహా
స్వర్ణోదయమ్మందు
నా హృదయ మృదు మధుర
నవనీత వాహిని
వరదలై సాగింది
వాగులై పారింది
ఒడుదొడుకు లేకముగ
ఉప్పొంగి పోయింది

పంట చేలను జూచి
వరవళ్ళు త్రొక్కింది
కన్నకావళి గాంచి
కలకలా నవ్వింది
జలజలా రావముతో
జగమంత నిండింది
మిన్ను మన్నేకముగ
మిడిసిపడి ఎగిసింది

కొటి కిన్నెరలట్లు
మీటింది తన గళము
మూగ గొంతుల తోటి
ముచ్చట్లు పెట్టింది
శిథిల దేహములందు
జీవమ్ము నింపింది

అన్నార్తులను బిలిచి
కన్నీరు తుడిచింది
కరకుబండల పైన
కాలూని నడిచింది

నందికేశుడు తోక
ఆడించి నట్లుగా
కైలాస శిఖరాన
ఖండ పరశువు గాంచి
కొండ రాచూలి తల
కొప్పు జారిన యట్లు
స్వర్గోక గంగవలె
సాగింది సాగింది
సాగుతూ సాగుతూ
సంద్రముగ మారింది

సాగర సంగీతం

నాగార్జున సాగరమిది
నాగార్జున సాగరమిది
ఆంధ్రదేశ సంపదలకు
ఆలవాలమైన చోటు
ప్రతి ఇంటను రాసులతో
బంగారం పంచిపెట్టు
రైతన్నలు గరినెలలో
రతనాలే నింపుచుందు
వల్లెటూరి జనం హర్ష
బాష్పాలను రాల్చుచుందు

ఈ కొండ చరియలో
ఈ గండు శిలలలో
గలగలా రావాల
అలల ముంచెత్తేటి
కృష్ణమ్మ నడకలో
కృష్ణమ్మ రూపులో
నాగార్జునుని శాస్త్ర
నాదాలు వినిపించు
నాగార్జునుని బోధ
నామృతము రుచియించు

ఏనాటిదీ కొండ
ఏనాటిదీ కృష్ణ

తెగని బాంధవ్యాలు
 విడని చుట్టరికాలు
 శాతవాహన ఆంధ్ర
 చక్రవర్తులు గూడ
 ఇఞ్జాకు వంశాది
 క్షితిపాలు రెందరో
 కాలవాహిని లోన
 కరిగి పోయిన యట్టు
 కఠినశిలలే కరిగి
 కదలి పోవుచునుండె

ఇచ్చోటనే బౌద్ధ
 భిక్షువుల స్థూపాలు
 ఇచ్చోటనే వికృత
 శిథిల శాసనమ్ములు
 తొలగిపోయిన వైభ
 వోన్నతుల జూపించు
 మరచిపోయిన లోతు
 చరితలను వ్రాయించు

బుద్ధదేవుని పాద
 పూజ నల్పిననాటి
 సంఘారామమ్ములు
 సాగరమై పోవును
 పాత రాళ్ళను వీడి
 జాతి సంపద బాసి
 కదలలే కున్నాను
 వదలి రాకున్నాను

శిలలలో నేనొక్క

శిలనయ్యి పోయాను

నాగార్జునసాగర మిది

నాగార్జునసాగర మిది

బహురూపుల వేషాలు

బహురూపుల వేషాలకు
బాగుపడగ లేవురా
స్వస్వరూపమేదో చూపి
సరదాడువు కావలెరా

వది ఏండ్లకు ముందు నీవు
వగటి దొంగవై ఉంటివి
ప్రజల ఎముకలు పేర్చి
మేడలను లేపితివి
కక్షగట్టి జాతీయుల
కాల్చివేసి మసి యొనర్చు
రాక్షస మూకలకపుడ
ధ్యక్షుడవై నిలచినావు

రోజులు మారీ రాజుల
'ప్రోజీషను' మారిననూ
వైశాచిక విలయ నాట్య
భంగిమలను మాన వీవు
'లాలూచి'ని వీడలేక
'లాల్చి' ఒకటి బిచ్చమెత్తి
అచ్చమైన ఖద్దరుతో
వచ్చినావు మోసగింప

స్వే టు పి రాయిం పు

నీకు నీపెట్ట వస్తుందొ చూస్తానుగా
అసలు ఓపెవరు వేస్తారో కంటానుగా

ఒకనాడు మా రుధిర నాశముల పెకలించి
మెకమువలె పీల్చావు పిప్పిగా చేశావు

క్రూరమగు రక్కసుల కండగా నిలిచియు
ఘోరమారణహోమ మొనరించితివి నాడు

గుండెలే తడియారి గుడ్లు తేలేసితే
మెండుగా మావైన నిప్పులను జల్లావు

ఆలుబిడ్డలు జావ బేలలైపోతేను
జాలిలైకాయంత దీనులను గాల్చావు

నేటి వ్యవహారాల్లా బేరాలు కుదురక
స్త్రేటుమార్చి నీవు దీటుగా వచ్చావు

నాటి గాయాలింక మానలేదిప్పటికి
బూటకపు గారడీ నిలువబోదెప్పటికి

అ ప శ్చ తు లు

ఇకపాడకు నీపాటను
పెకలింపకు రాగాలను
ఇకపాడకు నీపాటను
పకపకమని నవుదురంత

పాటలోని ఆంతర్యం
బైటబడెను ఊరుకొమ్ము
పాటలోని మాధుర్యం
పరికించితిమోయి బాబు

బేజారై నీపాటకు
వీనులన్ని గడలుబట్టె
విసిగి విసిగి నీపాటకు
వేసరిల్లి పోయినాము

కొత్తవీణ చేతబూని
బొత్తిగానె రూపుమార్చి
మేళవించి శ్చతులన్నియు
మీటుచుంటి విపుడు తిరిగి

ఇందులోను కొత్తలేదు
ఇదిసైతం పాతపాటె
ఇందులోను ఏమున్నది
ఇదిసైతం రసహీనం

నిలువవోయి పుణ్యముండు
నీకబ్బదు గాంధర్వం
ఆపవోయి నీపాటను
కోపమేల దయచేసి

త న్మ య త్వం

నాజాతి చరితలను
నాపూర్వ గాధలను
ఏవిధము వ్రాయాలి
ఏతీరు పాడాలి
కలము నడువగ లేను
కంఠమెత్తెగ లేను

నా ఆంధ్ర సంస్కృతిని
నా తెలుగు వెలుగులను
ఏవిధము లిఖియింతు
ఏతీరు కీర్తింతు
కలము సాగుట లేదు
గళము చాలుట లేదు

నవ్యాంధ్ర రాష్ట్రాన
దివ్య దీపాలతో
ముక్కోటి నా ప్రజలు
ఒక్క వేదికపైన
నిలుచుండి భారతికి
నీరాజనములైత
నామేను పులకించి
నన్ను ముగ్ధుని జేసె

నా పురావైభవ
ప్రాభవము లొకసారి

విద్యుల్లతలవోలె
విప్పారి మెరవగా
తన్మయత్వము చేత
తబ్బిబ్బు పడిపోతి

ఏవిధము వ్రాయాలి
ఏతీరు పాడాలి
నాజాతి చరితలను
నాపూర్వ గాథలను

ఆత్మార్పణం

నేనొక కర్షకుడనే ఐతే—
అంబుదాలు తొంగిచూడ
నటువంటి సహారాలో
నందన వనముల నాటి
నయనోత్సవ మొనరింతును

నేనొక విజ్ఞానినే ఐతే—
మనస్పర్థలు బలిసిపోయి
మానవత్వం చచ్చిపోతే
'ఆటం'లో అమృతంతీసి
అమరత్వం చేకూరుస్తాన్

నేనొక మాంత్రికుడనే ఐతే—
నాగరకత పేరు చెప్పుక
నాట్యమాడే మూగదయ్యం
కేకబెట్టగ గొంతు బిసికి
నాకలోకపు దీప్తినిత్తును

నేనొక కవిరాజునే ఐతే—
వేవెలుంగు లీనునట్లు
విశ్వకిల వెలుగుటకై
నాడుధిరము నంత విండి
ధారబోతు తైలముగా

భిన్న రాగాలు

దినకరుని మధ్యాహ్న
తీక్షాతపము జాడ
రేరాజు కేమెరుక
రేల శ్వాసలు దప్ప

కలువ పూవుల నృత్య
గానముల సోయగము
భాస్కరుం డేమెరుగు
వగటి ఆర్పులు దప్ప

కోకిలమ్మల మధుర
కూజితమ్మల బాణి
శిశిరమ్మ కేమెరుక
జీర్ణ గళములుదప్ప

అణుబాంబు విషదంష్ట్ర
లవనినంతను విపుల
ప్రేతభూమిగ మార్చి
భూతాలతో నింపు

నని బుద్ధుడే మెరుగు
“అష్టపథి” యే తప్ప?

పీఠాల పంపకపు
బేరాలు కుదురక

నాయకమ్మన్యులు వి
నాయకులుగా మారి
ప్రజల నెత్తుటి కూడు
భుజియింతురని నేడు
బాపూజి కేమెరుక
భవ్య మార్గమె తప్ప

ద గ్గ క ం త ం

మా యింటి మల్లెచెట్టు
విరగబూసినట్టి పూలు
ననుజూస్తూ వెక్కిరిస్తు
వెటకారంగా నవ్వాయి

తొట్టెలోని పాపాయిని
ముద్దులాడబోవునరికి
కెవ్వమనుచు కేకవేసి
మొగము తిప్పకున్నాడు

గేయమొకటి వ్రాయాలసి
కలముబట్టి కూర్చుంటే
బల్లమీది సిరాబుడ్డి
క్రింద జారి ఫెడెలు మన్నది

అడుగంటిన ఆశయాలు
అణగారిన ఆశలతో
రోడ్డుప్రక్క చెట్టునీడ
దీనంగా నిలుచుంటే
ప్రభంజనం వీచి నాదు
వైన దుమ్ము గప్పింది

గమ్యమేదో చేరాలని
స్టేషన్ దాక వెళ్ళునరికి
'లేట్' అయింది జీవితాన
'ట్రైయిన్' దాటిపోయింది

ప్రభాతాంజలి

అదిగదిగో అరుణబింబ
ముదయించెను తూర్పుదిక్కు
సుప్రభాత సుమనోజ్వల
సురుచిర కాంతులు చిమ్మెను

మలయానిల మంద మంద
వలయమ్ములు సంభ్రమింప
నామానసమందేదో
నవతాభావము పూసెను

మూడుకోట్ల జాతీయుల
ముడివేసితి నన్నట్లుగ
తెలుగుధ్వజం తిరిగి నేడు
వెలుగులతో పరుగులతో
నా దేశపు నడిగడ్డన
నాటుక రెపరెపలాడుచు
అంబరమును చుంబించగ
అంజలి ఘటించు నేను

తి రో గ మ న ం

మానవ మేధస్సునుండి
హాలాహలం పొంగుతున్నది
మానవ మేధస్సులోన
కోలాహలం జరుగుతున్నది

మానవ మానసక్షేత్రం
సంగ్రామ కురుక్షేత్రం
మానవ మానసక్షేత్రం
నిటలాక్షు తృతీయ నేత్రం

మానవ మస్తిష్కంలో
అణువులు ప్రసవిస్తున్నయ్
అణువణువున ప్రళయ శక్తి
అవతారం పొందుతున్నది

మానవమేధస్సు తోలు
కప్పకుంట నంటున్నది
మానవమేధస్సు పచ్చి
నరమాంసం మెక్కుతున్నది

సౌధోపరి భాగాల్లో
సంసారం వద్దంటున్నది
కొండ గుహల చీకట్లో
ఉండిపోద మంటున్నది

కాళ్ళు విరిగిన వేటకుక్క

కట్టలను గుట్టలను
త్రొంచింది త్రొంచింది
వరదలై వాగులై
ఏరులై సాగింది
దక్షిణ కొరియా ప్రజా
వాహినీ ఉప్పొంగి
మిన్నెగిసి పారింది
మన్నంత నిండింది

కొరియా ప్రజా వాహి
నికి తలయొగ్గి “త్వమే
వ శరణమ్మ”ని నాడు
సింగ్మని—

లక్షలాది ప్రజల
రక్తాన్ని పీల్చేసి
దాక్షిణ్యమే లేక
కుక్షినింపిన ప్రభుత
నెదిరించి పోరాడి
దక్షిణ కొరియా ప్రజలు
కాళ్ళు విరిగిన వేట
కుక్కగా జేశారు
సంకెళ్ల బంధించి
పండ్లూడదీశారు

హత్యలూ దోపిళ్లు
చెరసాల బందీలు
గావించి రెండవ
నరకాసురుని బోలు
సింగ్మని పీఠాన్ని
పెకలించి వేశారు
పీక నులిమేశారు

ఎదిరి శక్తిని తెలిసి
కొనలేక సింగ్మని
డాలు బల్లెం బట్టి
కదనాని కురికాడు

జనశక్తి మేల్కొంది
పోరుకై కదిలింది
జనశక్తి కదిలింది
నిజశక్తి జూపింది

నిజము కనుగొన్నాడు
నిబ్బరము వదిలాడు

పాచికలు పారవను
కొన్నాడు సింగ్మని

కొరివితో తలగోకు
కొనుటగా తలచాడు
డాలు బల్లెం వీడి
దాసోహమన్నాడు

కండ కావర మంత
కరిగింది అన్నాడు

ఆ షా ఢ ప యో దం

సాగిరావే మేఘమాలా!
రాగరంజిత జలదమాలా!

ఏడ బుట్టితి వీవు
ఏడ బెరిగితి వీవు
ఆషాఢ మేతెంచ

అంబరము నెక్కితివి
ఏ తల్లి ముత్యాల
చీర కొంగును బట్టి
తడబడుచు అడుగులిడి
నడయాడ నేర్చితో
అలనాటి మా కాళి
దాసు దౌత్యము నెరవి
అలకాపురము కేగి
వార్త జేర్చితి వీవు

నీవు నడిచెడు బాట
నీవు దిరిగెడు చోట
పాషాణములలోన
పంచదారలు పండు
జీర్ణ దేహములందు
జీవనాడులు పొంగు

భగ్నజీవులలోని
అగ్నికీలల గాంచి
జాలిగుండెను విప్పి
జార్చేవు కన్నీరు

మాట పెగులని దీన
మానవావళికొరకు
బిట్టగా అరిచేవు
పిడుగులను రాల్చేవు

జగతికిని సాయము
జరుప నీ కాయము
కర్పూర కళికగా
అర్పణము జేసేవు

మనిషిలో లేనట్టి
మరులు నీలో గలవు
సాగిరావే మేఘమాలా!
రాగరంజిత జలదమాలా!

ప తా కా రో హ ని ౦

ఎగిరింది ఎగిరింది మూడు వన్నెల జండ
నింగినంటే దాక పొకింది జండ

అమృత భాండము కొరకు
అమరేంద్రు గెలుచుటకు
ఖగనాథు డంబరము
కెగసిపోయినయట్లు

అంజనీతనయుండు
సంజీవి దెచ్చుటకు
లంఘించి మింటిపై
పొంగి లేచినయట్లు
పాలసంద్రము త్రొచ్చు

వేళ సంభ్రమముతో
క్షీరాబ్ధిలో నుండి
సిరిలేచినట్లుగా

హిమగిరింద్రుని పట్టి
సుమమాలికలు చుట్టి
ఈశాను తలపైకి
విసిరి వేసినయట్లు

స్వాతంత్ర్య భారతపు
జనవరిరువదియారు

నాటి వేడుక గాంచి
నాకమ్ము దిగివచ్చి
సురభామినులు మింట
చరియించినట్లుగా

ఇంటింటి కొక జండ
హృదయమే ఉప్పొంగ
ఎగిరింది ఎగిరింది మూడువన్నెల జండ
నింగినంటేదాక పొక్కింది జండ

మ హా విష్ణు వు మ రణం

శ్రీ మహావిష్ణువుకు
'సుస్తీ' చేసిందట
ఔంపరేచర్ నూట ఆరు
డిగ్గీలకు పెరిగిందట
ధన్వంతరి తనచేతిక్రింది
కంపౌండర్ ను పంపించి
బిల్లు చెల్లిస్తేనే ఇకముందు
మందులు ఇవ్వడం జరుగుతుందని
కబురు చేశాడు

ధనాధిపుని దగ్గరకు
అప్పుకని లక్ష్మీదేవిని
పంపిస్తే—
పాత బకాయాల వ్రసక్తి తెచ్చి
చిల్లిగవ్వైనా దొరకదని
మొగమాటం లేకుండా
త్రిప్పి పంపాడు

గరుత్మంతుడు
తన నెలజీతం అడగడానికి
తైం ఎప్పుడు చిక్కుతుందానని
తొంగి తొంగి చూస్తూ
కాచుకూర్చున్నాడు

వైకుంఠంలో

ఏమూల చూసినా

గుసగుసలు ప్రారంభమయ్యాయి

పొలిటీషియనులు

అత్యవసర సమావేశాలు

ఏవో జరుపుకుంటున్నారు

తగిన వారసునికోసం

అప్పుడే ప్రారంభమైంది గాలింపు

స్వర్గలోకంలో

ఊర్వశీనృత్యానికి

రావలసిందిగా

ఇంద్రుడు అందరికీ

ఆహ్వానాలు పంపించాడు

వచ్చే రావడమే నారదుడు

ఛాన్స్ కొట్టేశావని

అభినందనలు తెలిపి

ఇంద్రుని సరసనే కూర్చున్నాడు

తుంబురుని పని పట్టించాలని

బృహస్పతి పంచరత్నాలతో

ప్రారంభమైంది సభాకార్యక్రమం

ఆనాడు బ్రహ్మదేవునిచే

సృష్టింపబడిన వారంతా

మహదానంద సంభరితులూ

అష్టైశ్వర్య సంపన్నులూగా

అవతరించారు భూలోకంలో

నాటిసాయంత్రం కైలాసంలో
మహానటుని నాట్యం
చూచివస్తున్న దేవతలు
అపూర్వంగా ఉందని
పొగడుతున్నారు

తెల్లవారి—

‘మహా విష్ణువు మరణం’
అన్నవార్త రేడియో
బ్రాడ్‌కాస్ట్ చేసింది

మరునాడు—

సంతాప తీర్మానాలతో
కవికుమారుల శ్రద్ధాంజలులతో
పెక్కుచోట్ల సభలూ
సమావేశాలు జరిగినట్లు
పతాక శీర్షికలతో
పత్రికావార్త

మరోనాడు—

పూర్వసువాసిని శ్రీ మహాలక్ష్మిదేవిని
వైకుంఠంనుండి బహిష్కరించినట్లు
అధికార ముద్రితో ఆర్డినెన్స్

ది న చ ర్య

బ్రతుకుటిరుకు బాటలోన
తుమ్మచెట్టు మొలిచినాయి
బ్రతుకు పూలతోటలోన
ముండ్లపొదలు పెరిగినాయి

మరలిపొండి మరలిపొండి
మరోదారి చూసుకోండి
మరోతోట నాటుకోండి

గుడ్లగూబలు పట్టపగడే
క్రొత్త రాజ్యాంగాన్ని విరచిస్తున్నాయి
విషనాగులు బునలుకొడుతూ
కొన తోకలపై ఆడుతున్నాయి

కర్కశాలు కార్పణ్యాలు
గూళ్ళు కడుతున్నాయి
కొటారు కొమ్మలపైన
వృద్ధజంబుకాలు గద్దెనెక్కి
ప్రారంభించాయి ఉపన్యాసాలు

మండూకం గళంనొక్కి
మింగబోయే కాలభుజంగాన్ని
తన్నుకపోయింది గద్ద
వానకాలం గనుకవస్తే

ఆకలి తీరుజేలాగని

చీమలు చేర వేస్తున్నాయి తిండికని

ప్రస్తుతానికి ఏమీ దొరకడంలేదని

వస్తులున్న పిచ్చుకలు

ఏడుస్తున్నాయి మరోప్రక్క

చిలుకలు కోకిలలు

పదవులకు రాజీనామాలుచేసి

పికెటింగ్ ప్రారంభించాయి

ఉదారులు దేబెమొగాలు

నల్లద్దాల బోనులో

చిక్కు క పోయాడు

మోసం కోరమీసాలుపెంచి

దబాయిస్తున్నది పరిసరాలను

అధికారుల హస్తముద్రలు

అమ్ముడుబోతున్నాయి అంగట్లో

మలేరియా బీమారీలకు

మందులు 'ఫీర్'గా

వంచిపెడుతున్నాయి దోమలు

చెప్పేదేమున్నది భాయీ

దినమంతా ఇదే లడాయీ

మేల్కొన్న శవాలు

శవాలు మేల్కొంటున్నయ్
శవాలు లేచి నిల్చుంటున్నయ్
శవాల్లో జీవకలలు తొంగిచూస్తున్నయ్
చిత్రంగాలేదూ?

గాలీవెల్తురులు లేని
గదిలోవల మూయబడ్డ
కూడూగుడ్డా లేని
గోరీల్లో దాచబడ్డ
శవాలు నిటారుగా నిల్చుంటున్నయ్
వొళ్ళువిరిచి నడుస్తున్నయ్
శవాలు మాట్లాడుకుంటున్నయ్

యుగయుగాయిగా
భూవలయంలో పాతిపెట్టబడ్డ
కళేబరాలు గునగునలు ప్రారంభించినై
పుడమిగర్భం చీలుస్తూ
ఒక్కటొకటే బయటపడుతున్నయ్

త్రిప్పవట్టిన తలలకు
చీతాయపొడి రాస్తున్నయ్
బూజుబట్టిన కళ్లను
టవల్ తో తుడుచుకుంటున్నయ్

శరీరాన్ని చితగొట్టిన
రాబందులను బట్టి
నిర్దాక్షిణ్యంగా పీక్కుతిన్న
“కరటకదమనకు”లను బట్టి
ఉరిశిక్షలు వేస్తున్నయ్

ఈప్రాంతానికంతా
అధినాథులమని
బింకంగా తిరిగిన నైతానులను
కొరడాలతో కొడుతుంటే
పొలిమేరలుదాటి
‘పశ్చిమానికి’ దౌడుతీస్తున్నయ్

కళేబరాలన్ని సమావేశమై
మనుస్మృతులకూమానవత్వానికి
కొత్తవ్యాఖ్యానాలు వ్రాస్తున్నయ్
కొత్తనిర్వచనాలిస్తున్నయ్
చాణుక్యుని రాజనీతిశాస్త్రానికి
సవరణలు తీసుకవస్తున్నయ్
శ్మశానాన్ని సమతాచిహ్నంగా
శాంతినికేతనంగా మారుస్తున్నయ్
చిత్రంగాలేదూ?

వీడ్కోలు సందేశం

చంద్రోత్కం చేరడానికి
సాగిపోయే మానవా
అర్జీ ఒకటున్నదోయి
ఆలకించి వింటావా!

గతచరిత్ర గాథలన్ని
వెతికిచూస్తే ఏమున్నది
ప్రతినిత్యం చిచ్చులతో
ప్రళయసమర సంఘర్షణ

తాజమహల్ ఒకనాటికి
బూజుపట్టి పోవుననుచు
సింధునదీ లోయలోని
శిథిలాలే నిరూపించు

కత్తులతో కంచెనాటి
కలకాలం మనదలచిన
అస్సీరియ బాబిలోనియ
వైభవోన్నతు లేమైనవి

ఎఱ్ఱకోట బురుజుమీద
ఎగిరిన పతాకలెన్నో
రారాజుల విజయానికి
రాలినశీర్షము లెన్నో

జనహృదయం నెదిరించిన
జనహృదయం పీడించిన
షెహిన్నాల సల్తనతులు
తుగులక్కుల హుకూమతులు
చరిత్రకుండి నిష్క్రమణం
జరువక తప్పిందికాదు

రాతియుగంనుండి నేటి
రాకెట్ దాక నడిపించిన
మానవుడా! చరిత్రగతిని
ఆవృత్తం కానీయకు

ప్రాక్తనకర్మబలంచే
రావణసంతతి వారలు
ముస్సోలిని హిట్లరులూ
ఉదయింతురు సుమా అచట
వితార్జిత విజ్ఞానం

విషతుల్యం కానీయకు
మానవచరిత్ర గతిలో
కానరాని చీకటిగదిలో
మూల్గుతున్న కళేబరాల
నోదార్చుట నేర్చుకో

జయం జయం జయం నీకు
జయం జయం మానవుడా!
సాగింపుము సాగింపుము
చంద్రలోక జైత్రయాత్ర!

గావు కేక

నాలక్ష్యమును చేర
నన్నుబోనివ్వండి
నాదారి నన్నంటి
నడుచుకొనివ్వండి

మార్గమునకొక లక్ష్య
మంటు ఉండకపోదు
గమ్యాన్ని చేరగల
గట్టినమ్మకముంది

దయచేసి నాకడ్డు
దారిలో నిలువకుడు
విన్నవింతును మీకు
తిన్నగాబోసిండి

మాటిమాటికి నన్ను
మాటలనబోకండి
కూర్చున్న చోటనే
గోతులను త్రవ్వకుడు

నామంచి చెడులతో
ఏమంత పని మీకు
పెద్దగా నన్నెదో
ఉద్ధరించినయట్లు

ఔన్నత్యమును జూచి
హర్షించలేదుమరి
నాదీనతనుజూచి
నవ్వుకొందురుగాని

నగ్నదృశ్యాలు

పేలిపోయిన మొగములందున
పాలవెల్లులు పొంగగలవా?

కాలిపోయిన వల్లరులలో
పూలగుత్తులు పూయగలవా?

దగ్ధజీవుల ఎదల లోపల
స్నిగ్ధరేఖలు మొలువగలవా?

క్రుద్ధమానవ మానసమ్మున
దుగ్ధబిందువులొలుక గలవా?

మూగగొంతులు స్వరముగలిపిన
రాగములు వినిపింపగలవా?

నిగళబంధిత పదయుగమ్ములు
నగరవీధులు తిరుగగలవా?

నిశ్చలాంబుధి ఉరస్థలిపై
నీటితుంపురులెగయగలవా?

పొగలుచూరెడు కుడ్యములపై
నగిసిబొమ్మలు నిలువగలవా?

క్రుంగు గుడిసెల నీలినీడలు
కోటగోడలు ప్రాకగలవా?

చావుబ్రతుకుల సందెలందున
శాంతిబేరాల్ సాగగలవా?

ది వాంఛ ము ల స్వ గ తం

అరెరే! అప్పుడే తెల్లవారుతున్నది
అందుకే కండ్లపై మసకలు క్రొమ్ముతున్నాయి

ఇదంతా మేమెరక్కుండానే జరుగుతున్నది
ఎవడిచ్చాడిఅధికారం సూర్యుడికి?

తీర్మానాలు ఖరార్నామాలేమైనా ఉన్నాయా
ఆకాశంపై యధేచ్ఛగా విహరించడానికి?
తెల్లవారడం మాకు ప్రాణనంకటమని
వీడికి బుద్ధుండవద్దూ?

ప్రజాభిప్రాయమూ
దేశాభ్యుదయమూ అన్నీమరిచి
మజాచేస్తున్నాడేం వీడితెలివితెల్లవార?

‘డెమోక్రసీ’లో ‘మైనారిటీ’ లక్కూడ
హక్కులరక్షణకు అభయమివ్వబడునన్న
ప్రాథమికసూత్రాలే ఎరుగడేం దొంగవెధవ?

ఇంతకూ మాకునైతం ‘మెజారిటీ’ లేదనా
పెద్దపిట్టలు దోమలు నల్లులు

కోటానుకోట్ల గబ్బిలాలు
నరవాసన సహించని తీతువుపిట్టలు
వీళ్లంతా మాకోటిలోనివారే
అంతాకలిసి మూడింట రెండువంతులు

అహా! చీకట్లంటే ఎంతమనోహరం!

ప్రకృతితల్లి ఉరముపైని

నీలికాంతమణిహారం

వీడిమొఖం ఎన్నడైనచూశాడూ చీకటిని?

ఇదంతా నియంతృత్వం నిరంకుశత్వం

కాదంటేమేకపోతు గాంభీర్యం

ఇట్టేతేఅవుతుంది 'డెమోక్రసీ ఫేయిల్'

త్వరలోనే 'మ్యాగ్నాకార్టా' లిఖింపజేస్తాం

అరే కండ్లు పూర్తిగా కానరావేం!

వీడిదొర్జన్యం మండిపోనూ!

అప్పుడేనెత్తిపై కెక్కాడేమొ

డూఁ కానీ! సుఖదుఃఖాలు రెండూ

కావడికుండలేకదూ

'ఆదిత్య హృదయం' పట్టుకురండర్రా

ఆరాధన జరిపించేద్దాం

మిత్రుడా! నిన్నేనమ్ముకున్నాం

పాపిమాం పాపిమాం

వేదన

శం
కీ
తం

ఈయాత్ర చిరకాలం
ఇలాగే సాగుతుందని
ఎదలో భ్రాంతిపడినాను

ఆనందమగ్న మానసుడనై
స్వప్న లోకాలలో
తేలిపోయినాను

నాపథాన నేటివరకు
విషమ యుంఝానిలములా
వీచలేదు
వక్రగతులులేవు
అడ్డదారులు లేవు,
కఠిన కంటకాకీర్ణ మార్గమా?
కానెకాదు
పాలరాతితో వేసిన రాచబాట

ఈపథము
అలాగే సాగిసాగి
ఆగిపోయెను
బహుజనాకీర్ణ
మధ్యశృంగాటకమున
దారితోచదు
చూపించువాడులేడు

పా
రం
జ
గ
ప్న
భు

వలుకరించడు—

విలిచినపలుకడెవడు

ప్రొద్దుదిరుగుడు.

పూవులాంటి జనుల

తొక్కినలాట మధ్య

కాలు నిలుపుటకైన

కానంతచోటులేదు

తిరిగిపోదామన్న

అదికాస్త—

వన్వే ట్రాఫిక్‌ంట

దారిజూపించు

దరిజేర్చుకొనుము స్వామి!

శా
గ
ర
సం
గీ
తం

పా
ర్వ
రం
జ
గ
ప్ర
థం

నివేదన

శ్లో .
గ
ర
సం
గీ
తం

నాజీవితంలో
'సరిగమ'లు తప్పింది నేడు
నాజీవితానికి
'సడెన్ బ్రేక్' పడింది చూడు

నిరాశానిస్పృహలు నాలో
కళ్ళెంవిడిచిన తురంగంలా
కడలిలోని తరంగంలా
రాజమార్గంగుండా ఉరికే
రాజుగారి మోటారుకారులా
రావణాసురుడు పంపిన
బంగరులేడిలా
అంతులేని వేగంతో
గంతులువేస్తున్నయ్

మంచులా ముద్దకట్టిన జీవితం
మందాకినిలా ప్రవహించడానికి
మిడుతలవలె దండెత్తే
నిర్భరనిరాశా నిస్పృహలు
మాడిపోయి మసిబొగ్గుగ
మారునట్లు నాఎదలో
ఆరిపోని చిరుదివ్యేను
వెలిగింపుము నాస్వామి.

భీ
ర్వ
రం
జ
గ
వృ
థం

అ శా కి రణం

శా
క
సం
గీ
తం

లోకాలముంచెత్తి రాకాసిరాత్మక్ష్మ
ఆకాశమంతటను అలుముకొన్నవి నేడు
కాలమేఘాలన్ని క్రమ్ముకొని వచ్చేసె
నా నిశానాథుండు కనుపింపడి వేళ

నాల్గు దిక్కుల నుండి భగ్నజీవులకేక
ననుజేర వచ్చెడు విషాదాగ్నుల కాక
అన్ని వైపుల నుండి తెగిన తీగెల మోత
అన్నిటికిని మించు అవశబ్దముల రోత

భావ వీధుల్లోన పరుగులిడుదామన్న
బాటలే తెలియక బాధపడుచున్నాను
నేను గట్టిన గాలి మేడలన్నియు కూలి
మన్ను నంటి నన్ను వెక్కిరిస్తున్నాయి

కష్టాలువడి ఎన్నో నష్టాలు భరియించి
నా ఎదలో పూదోట నాటుకొంటేనూ
చిత్రమేమో కాని మంత్రమూదినయట్లు
వాడి వత్తులుగాగ వసుధనంటెను పూలు

నా హృదయ సౌధంలో నైరాశ్య భూతాలు
నాట్యమాడు విధాన గంతులేస్తున్నాయి
నావిన్న కథలన్ని వెతలయ్యి పోయాయి
నాకన్న కలలన్ని కల్లలై నిలిచాయి.

పా
ర్వ
రం
జ
గ
న్మ
థం

ఆప్తులందరి బాసి అంధకారములోన
 ఎందరికొ దూరమై ఏకాకి నైపోతి
 భయముతో నా ఒళ్లు వణికిపోతుంటేను
 వెనుతుఫానే వీచి దుమ్మెత్తి పోసింది

సా
 గ
 ర
 స
 గీ
 తం

మంద భాగ్యుడనైతి మరి బ్రతుకు టింకేల
 ప్రాణాలపై తీసి వదులుకొనుచే మేలు
 అని వగచుచుండంగ అల్లంత దూరాన
 ఎత్తైన కొండపై వెలుగు రేకలు తోచె

అ
 ర
 గ
 స
 గీ
 తం

వర్ష బిందువు

శ్లో
రం
జ
గ
న
జ్ఞా
తం

ధారాధర గగనంలో
కాలరాత్రి వదనంలో
నిశ్చమెల్ల మైమరచి
విశ్వసించు సమయమ్మది

కాలమేఘ ఘర్షణలకు
కదన సమయ శస్త్రములై
నిర్హతములంత కంత
నిండుకొనె నజాండమెల్ల

నలుదిక్కులు ఏ కమ్మగు
నన్నట్లుగ వీచుచున్న
పెనుగాలికి భూగోళం
వణకుచుండె గడగడమని

కుండపగిలి పోయినట్లు
మెండుగాను వర్షధార
కార్మజ్జుల వీడివచ్చి
హారంచును కురియసాగె

బిందు వొకటి ఆధారను
వీడిపోయి మధ్యలోనె
పడిపోవుచు తన గుండెల
దడదడలను అదిమినాది —

శ్లో
రం
జ
గ
న
జ్ఞా
తం

“ఏ నగముల జేరుదునో
 ఏ వనముల రాలుదునో.
 ఏ పక్షులు నను ద్రావునో
 ఏ మృగాలు నను మ్రింగునో

సంద్రంలో రాలుదునో
 సరిత్తులో కలియుదునో
 కూపంలో కూలుదునో
 రూపంచెడి పడిపోదునో

జీవితాన నైష్ఫల్యం
 చెందకున్న చాలునాకు
 వ్యర్థజీవితాన్ని గడిపి
 పర దూషణ పాలుగాను”

కానున్నది ఎవడెరుగును
 కమ్మ శుక్తిలోననుబడి
 ఆ బిందువు ముత్యముగా
 అతితేజస్కందినాది.

చ
 గ
 ర
 స
 గ
 త

భ
 ర్మ
 ర
 గ
 జ్ఞ
 త్మ

ప్రతిజ్ఞ

శ్రీ
ర
శం
గీ
తం

కలందించేది లేదు
కలం వంచేది లేదు
విషనాగుల గళం నుండి
వీయాషం పిండు వరకు
పాషాణపు పొరల్లోన
పాలవెల్లి పొంగు వరకు
క్రోధానల నయనాల్లో
కుసుమమ్ములు పూయు వరకు
నిరుపేదల గుండెల్లో
నిప్పురవలు వెలుగు వరకు
జడ జగత్తు నిదురలేవి
జాగృతి గలిగించు వరకు
స్వప్నలోక సౌధాలకు
రహదారులు వేయు వరకు
కలందించేది లేదు
కలం వంచేది లేదు

శ్రీ
ర
శం
గీ
తం

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

६०

పదము

ఏడు||

పేదలు

పి
ర్వా
రం
జ
గ
న్నా
థం

అగ్రరాజ్య చతుష్టయం

శో
గ
ర
శం
గీ
తం

చంద్రబింబం జారివడితే
జగత్తు చిత్రంగా చూడదూ
కావ్య వస్తువు దొరికిందని
కంఠాలు విప్పేరు కవులు

యువ దంపతులంత గలిసి
వెన్నెల వాగుల్లో ఈదాలని
మూగుతారు చంద్రుడి చుట్టు

చకోరాలు అమృతాంశుని
శీతల కిరణామృత ధారాపానం
చేయాలని రెక్కలపురి విప్పివచ్చి
వాలుతాయి చంద్రుడిపై

అద్దంలో ప్రతి నిత్యం
కనిపించే మామయ్య
నా కోసం వచ్చాడని వెన్ను నెక్కి-
“చలోడ్లిల్లీ” మామా యని
పొడుస్తాడు కుర్రోడు

చంద్రమండలానికి రాకెట్లు పంపి
సంసారం చేద్దామనుకున్న శాస్త్రజ్ఞులు
మేధావులు అతిరథ మహారథులు
సునాయాసంగా కానీ ఖర్చు లేకుండా
సమస్య ఫ్రైసలా అయినందుకు
సంతోషం ప్రకటిస్తారు

బో
ర్వ
రం
జ
గ
ప్నో
భం

లేబరేటరీలపై జండాలు ఎగరేసి
అంతా మన కృషి ఫలితమే నంటారు
“నో అడ్మిషన్” బోర్డు కట్టి
అధిరోహిస్తారు చంద్రమండలాన్ని

యువ దంపతులు చకోరాలు
ముద్దుల పాపాయి ముసలి శాస్త్రజ్ఞులు
హక్కులు కావాలని
అంతా మాదేనని
దెబ్బలాడ సాగుతారు

అప్పుడు—

అధికారం చలాయించడానికి
హద్దులు పరిరక్షించుకోవడానికి
ప్రభుత్వాల కంట్రోళ్లు

“ప్రప్రధమంగా
రాకెట్ పంపింది మేమే”నని
తయారవుతుంది రష్యా

“జారిపడ్డ భూభాగం
మాదికాదా మరి” అంటూ
తగవులాడు అమెరికా

“మీ ఇద్దరికీ లేదు పొత్తు
చంద్రుడు జారిపడడం
మొట్టమొదట కనిపెట్టింది
మేమే”నంటూ
బుకాయిస్తుంది గ్రేట్ బ్రిటన్

“ఎందుకులే అన్నయ్యా
నీకు నాకు వైరములు
నాకు కాస్త చోటిస్తే
తాళం నీకే వేస్తా”నని
సమర్థిస్తుంది ఫ్రాన్స్

ఈ
గ
ర
శం
గీ
తం

ఈ
ర్వా
రం
జ
గ
స్వా
థం

కన్నీటి కథ

శ్రీ
ర
సం
స
తం

మైథిలీనయనాల నుండి
జారి పడిన నా కవోష్ణ బిందువులు
దశకంతు పదితలలు
ధరణివ్రాలగజేసె

రాజరాజు నిండు కొలువులో
వలువలూడ్చబడిన ద్రోవది
కాగిన కన్నీటి కణాలు
కొరవ కాంతారాన్నే కాలెచ్చెను

మూడుకన్నులవాని ముదితశాంకరి
కార్చిన కన్నీటి ధారలే
అగ్నికీలలై పైకెగసి
దక్షు గర్వభంగముజేసె

నతీ వియోగ దుఃఖంతో
అలమటించు షాజహాను
అశ్రుబిందువులతో తడిసిన
మంటిపెల్ల తాజమహల్గా మారెను

నేనొక వియోగినీ కనులనుండి
పారిపారి ఏరుగా మారి

భీ
ర్వా
రం
జ
గ
వృ
థం

కడలి తరగలతోన

కలిసి కరిగిపోయి

అతవచండ కిరణాలకు

ఆవిరినై ఆకనమంటి

మేఘాన్నై—

అషాడపు మేఘాన్నై

కాళిదాసు కావ్యానికి

కాళ్ళలేని దూతనైతి.

శ్రీ
ర
స
స
స
స

Acc. No.
6683

894.8131
JAG

Rs-8.00

60.12

శ్రీ
ర
స
స
స
స

త్వరతో రాసున్న
రచయిత ఇతర గ్రంథాలు

1. సాహిత్యావలోకనం
(సాహిత్య వ్యాస సంపుటి)
 2. వృషభ పురాణం
(అధిక్షేపాత్మక వచన కవితా సంపుటి)
 3. గరుడ పురాణం
(అధిక్షేపాత్మక వచన కవితా సంపుటి)
-

పేర్వారం జగన్నాథం

జననం	:	23-8-1934
తల్లి	:	నయ్యమ్మ
తండ్రి	:	సంతాజి
జన్మస్థలం	:	ఖిలాషాహపురం, తా॥ జనగామ జి॥ వరంగల్లు, ఆం. ప్ర.
విద్యాభ్యాసం	:	ఖిలాషాహపురం-ప్రాథమిక విద్య జనగామ-మాధ్యమిక విద్య హనుమకొండ-ఉన్నత విద్య, ఇంటర్మీడియేట్ హైదరాబాదు-బి. ఏ; ఎం. ఏ.
వృత్తి	:	కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం, వరంగల్లు తెలుగు శాఖలో రీడర్
అభిరుచులు	:	కవితారచన, సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థలతో సంబంధం పెంచుకోవడం, ఆధునిక సాహిత్య ప్రక్రియలపై మక్కువ చూపడం
అలవాట్లు	:	సమకాలిక సమాజచరిత్రను అధిష్టాత్మకంగా, హాస్యరసోచితంగా చిత్రించడం
వదపులు	:	సంయుక్తకార్యదర్శి ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ-హైదరాబాదు కార్యవర్గసభ్యుడు, ఆంధ్రసారస్వతపరిషత్తు-హైదరాబాదు “సాహితీ బంధుబృందం” “చైతన్యసాహితీ” సంస్థలతో అవినాభావసంబంధం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థిగా ఉన్న కాలంలో తెలుగుపత్రిక “శోభ”కు సంపాదకుడు “తెలుగు సారస్వతసమితి” కి అధ్యక్షుడు
పరిశోధనాచరణం	:	ఆరెఖాషాసాహిత్యసంస్కృతులు “చేతనావర్తం” కవులలో ఒకరు

—ప్రకాశకులు